
BV
4639
.L584
1927

BV 4639 .L584 1927
Llull, Ramon, 1232?-1316.
Llibre d'amic e amat

Digitized by the Internet Archive
in 2014

https://archive.org/details/llibredamiceamat00llul

RAMON LLULL

LLIBRE D'AMIC E AMAT

LLIBRE D'AVE MARIA

EDITORIAL BARCINO
BARCELONA
1927

ELS NOSTRES CLASSICS - XIV

LLIBRE D'AMIC E AMAT
LLIBRE D'AVE MARIA

1980. Edició facsímil
ISBN: 84-7226-240-5
Dipòsit legal: B. 10.580 - 1980

EDITORIAL BARCINO - Barcelona

Impremta Clarasó, S. A. - Villarroel, 15

RAMON LLULL

LLIBRE D'AMIC E AMAT

LLIBRE D'AVE MARIA

Text per MARÇAL OLIVAR

Introducció i notes per MN. SALVADOR GALMÉS

ELS NOSTRES CLASSICS
Barcelona
1927

LIBRARY OF PRINCETON
SEP 17 1998
THEOLOGICAL SEMINARY

INTRODUCCIO

EL «LLIBRE D'AMIC E AMAT»

En la perpètua agitació d'amor de Ramon Llull, hi ha un moment — del qual no en coneixem les circumstàncies — de maturitat productora, en què sota la calma aparent de la possessió i unió amb Déu, l'ànima turmentada de fecunditat, concep i infanta una obra de singular bellesa: el Llibre d'amic e amat.

No sabem quan ni on passà aquell dolç col·lotge, en què l'amic «anà estar tot sol per ço que hagués companyia de son amat» (v. 45) i enfre treball e plaer era lo llit de l'amic» (v. 339). Sembla lloc i temps adient el redós de Miramar, durant els dos anys que hi sojornà Ramon després d'obtinguda la fundació d'aquell primer col·legi missional (1276-1278): la descripció de l'ermitatge de Blanquerna [1] *i la ca-*

(1) Blanquerna (*Galmés-Ferrà, Mallorca, 1914), cap. 96, 6.*

pella de Santa Trinitat, encara ara existent a Miramar, que hi és esmentat [1]*, poden donar fonament a aquesta opinió. Però tampoc no desdiu de l'obra aquell dolç sojorn de Montpeller, on Ramon, ple d'optimisme, escrigué el* Blanquerna *vers l'any 1283-1284; després d'un probalíssim i fantàstic viatge d'exploració entorn de la mar nostra: la cronologia del* Blanquerna *encara que novel·lesca, i passatges que semblen autobiogràfics del* Llibre d'amic e amat, *afavoreixen aquesta altra opinió. De tota manera, el benaurat autor gaudia aleshores d'una pau material i anímica que debades cercariem en la resta de sa vida, i que reconeix ell mateix dient «que anc no fo en tant plaent vida ni anc no hac tan aparellat d'exalçar molt sa ànima a Déu»* [2]*, requisits qui afavorien extraordinàriament la gestació de l'obra.*

El Llibre d'amic e amat [3] *forma sota el titol* De vida ermitana, *la V part del* Blanquerna, *si bé hi podria ésser afegit després de compost, per un anacronisme de romançador. Un* elenchus *coetani destria separadament el* Li-

---

(1) *Ib., cap. 98, 4.*
(2) Blanquerna, *cap. 98, 5. (p. 23, r. 23-24 d'aquesta ed.)*
(3) *Amb l'*Art de Contemplació.

ber Brachernae *i el* Liber amici et amati, *i el mateix autor donava a aquest un cert caràcter autòcton quan, anys després, en feia present d'una versió llatina, avalorada amb dedicatòria autògrafa, el dux de Venècia, Pere Gradenigo* [1]. *El cert és que la idea mare ja apunta en les dues darreres distincions del* Llibre de contemplació en Déu, *escrit anys enrera, i apar madura en la IV part del* Blanquerna [2]. *L'autor mateix ens n'explica la gènesi* [3]: *després de molt cogitar «en qual manera faria lo* Llibre *ni de qual matèria..., en volentat li venc que es donàs forment a adorar e a contemplar Déu, per tal que en la oració Déus li demostràs la manera e la matèria de què ell feés lo* Llibre. *Dementre que Blanquerna [l'autor plorava e adorava e en la sobirana extremitat de ses forces, havia pujada Déus sa ànima, qui el contemplava; se sentí eixit de manera per la gran frevor e devoció en què era, e cogità que força d'amor no segueix manera con l'Amic ama molt forment son amat. On, per açò Blanquerna fo en volentat que feés* Llibre d'amic e amat, *lo qual amic*

(1) *Avui és a la Biblioteca Marciana.*
(2) *Cfr. cap. 80, 2, 7, 10, i cap. 83, 6.*
(3) Blanquerna, *cap. 89, 1, 2. (pàg. 24 d'aquesta ed.)*

fos feel e devot crestià, e l'amat fos Déu».

Després, en denuncia l'origen oriental de la forma (1)*, que li suggerí la devoció i exemple dels* sufies *musulmans quí tan bellament encarnaven el que en podríem dir franciscanisme corànic* (2) .

Així i tot, l'obra, d'una gran esclator passional, és personalíssima i única en son gènere, no sols dins la producció lul·liana, sinó dins la de l'època. «La crítica més erudita i més sàvia... no troba res de similar amb què comparar-la si no és aquella eclosió primerenca dels Fioretti *i les populars efusions devotes dels primitius franciscans»* (3)*. En les obres successives de Ramon, ens colpiran encara llampecs i espurnes d'aqueix foguerό, especialment en l'*Arbre de filosofia d'amor, *però només en seran manifestacions esporàdiques. L'autor ja no reproduirà altra obra consemblant. Així com «sembrava l'amat diverses sements en lo cor de l'amic, d'on neixia e fullava e floria un fruit tan solament» (v. 256), així també la diversa matèria, quı tan prolíficament es multiplicava en la restant pro-*

(1) *Ib., cap. 99, 3. (pàg. 25 d'aquesta edició)*
(2) *Cfr.* Blanquerna, *car. 88, 4.*
(3) *Obrador, Proemi de l'edició «Catalunya» (1904).*

ducció lul·liana, ací i ara es concentrava al foc d'amor, i només produïa una rosella mística flamejant i embriagant.

L'autor posa gran cura en la «manera» com element coadjuvant a la finalitat de l'obra. La compon, la poleix, l'exorna amb tots els agençaments formals, per a fer-ne més plaent ofrena a l'amat i per a multiplicar al món l'amor. Hi enyorem, és veritat; aquella perfecció ad unguem *del refinament renaixentista, però, no la hi trobem gaire a mancar: es tan ingènua, i tan sana, i tan amable, que no li cal cap artifici ni aristocratisme per a ésser grata i encisadora en sa esplèndida bellesa natural. La dicció flueix pura i senzilla, fugint, àdhuc en l'expressió de conceptes abstractes, de la terminologia erudita i llatinitzant de les escoles, per a adoptar netament el llenguatge espontani de la passió.*

Escrita en prosa versicolada, és una producció excelsament poètica. No és en les obres rimades on hem de trobar l'estre de Ramon Llull; és en sa primera producció principalment — Fèlix, Contemplació, Blanquerna—, *tota en prosa, on ell desplega ses qualitats d'artista festejant madona Poesia apassionadament. I del bell ar-*

bre d'aquesta literatura n'és flor esplèndida, luxuriant, d'amor divina i de bellesa humana, el Llibre d'amic e amat.

Està departit «en aitants versos com dies ha en l'any, e cascun vers basta a tot un dia a contemplar» (1) *, així com és també el fruit de la contemplació d'un dia. Llur conjunt forma un ver breviari d'amor mística, tot ple d'imatges vives, de pensaments qui fulguren, de jaculatòries qui brunzen, en la perpètua agitació passional «Amor és mar turmentada de ondes e de vents, qui no ha port ni ribatge» (v. 234). L'abrivada lírica de Ramon Llull, la robusta originalitat dels pensaments, l'esclator flamejant dels afectes, ningú no les ha superades encara.*

Però el seu misticisme no és purament sentimental o afectiu, com notava N'Obrador (2)*. Ell és místic integralment, amb totes les forces i potències anímico-intel·lectuals. Per a ell, l'amor creada, a saber, la voluntat en efusió, neix del remembrament i viu d'intel·ligència (v. 137). Les tres potències hi tenen una participació eficient simultània: «Acompanyaren-se memòria e volentat; e pujaren en lo munt de l'amat per*

(1) *Pròleg, pàg. 26*
(2) *Proemi citat.*

ço que l'enteniment s'exalçàs e l'amor se doblàs en amar l'amat» (v. 102). Sintetitzant l'ordre de preminència en una imatge sensible, podriem dir que l'enteniment n'és pare, la voluntat mare i la memòria nodrissa essencial. Però és l'amor increada, el sol d'amor, la que madura i actualitza les potències: «Contemplant l'amic son amat, s'asubtilava en son enteniment e enamorava's en sa volentat» (v. 347), i n'és capdavanter l'enteniment: «Demanà l'amic a l'enteniment e a la volentat, qual era pus prop a son amat: e corregueren abdós, e fo ans l'enteniment a son amat que la volentat» (v. 18).

El Llibre d'amic e amat *és una síntesi admirable d'intel·ligència i d'amor, una reverberació ardent i lluminosa de la infinida veritat i bellesa de Déu, font de gràcia i de tot bé. Es l'aspiració inquieta de l'ànima debatent-se i assossegant-se ensems en la contemplació estàtica de l'Amat: moviment i repòs, acció i passió, potència i acte. Hi batega amb força trepidant i immanent, l'ànima sempre tesa d'aquell gran foll qui plorava «perquè no és amada amor».*

El «Llibre d'Ave Maria»

La segona part del Blanquerna, *qui tracta de la vida regular o estament de religió, dividit en ordre de dones i ordre d'homes, acaba amb el dolç llibre d'*Ave Maria, *rica gemma lul·liana que li fa de tancadura.*

«Blanquerna fo abat d'una abadia molt honrada... Tots jorns cogitava Blanquerna com pogués honrar Nostra Dona per alcuna novella manera» (1). *És la perpètua inquietut d'amor en afany constant de trobar noves manifestacions, car les velles li semblen poc dignes i poc expressives. Les cogitacions de Blanquerna encontinent esdevenien realitats d'imaginació dins el món creat per la màgica fantasia de Ramon i en l'honrament i exaltació d'aquella excelsa criatura, primogènita abans de tota altra, plena de gràcia i de bellesa i de dignitat perquè és mare de Déu, es destrena tot l'abadiat de Blanquerna.*

En sis capítols animats i suggestius, l'autor desplega el seu concepte de l'educació i honra-

---

(1) *Pàg. 169, r. 10 seg.* (Blanquerna, *cap. 61, 1*).

ment a «la regina del cel e de tota la terra e la mar».

Es verament emotiu el primer d'aquests capítols, on Ramon exposa l'honrament a Nostra Dona per salutació contínua i universal: salutació de part dels àngels i de tots els sants de glòria; de part dels cristians, justos i pecadors; de part dels infidels qui «semblant natura e figura han del teu Fill» — li diu —, qui «boques han ab què et sabrien lloar si et coneixien; cor han ab què et purien amar, mans ab què et purien servir, peus han ab què porien anar per les tues carreres. Tu est digna que per totes gents e que en totes terres fosses coneguda, servida, amada, lloada» (1). *Ave Maria! En els altres capítos; igualment aflamats d'amor i frescos d'ingenuïtat que fa pensar en Fra Angèlic, l'autor exercita aquella poderosa facultat animatriu, tan característicament seva, fent-los moure, amb gràcia i naturalitat, dins ambients locals distints per a cadascun, a saber: la vida ordinària de l'interior del monestir* (gratia plena); *la de la relació civil exterior* (Dominus tecum); *una aventura cavalleresca* (benedicta tu in mulieribus);

(1) *Pàg, 111, r, 31 seg.* (Blanquerna, *cap. 61, 5*).

un sínode diocesà on és propugnada la fundació d'estudis aràbics com el de Miramar (benedictus fructus ventris tui); *uns episodis de vida pastoral en les selves i muntanyes* (Santa Maria, ora pro nobis) *insinuant les missions rurals que segles més tard ocuparien la caritat d'un Sant Vicenç de Paül.*

Tot exulta i vibra d'optimisme novicial: la llevor d'apostolat s'infla i germina amb la rica sava d'aquella jocunda primavera lul·liana de Montpeller (1)*, bellament florida de projectes i d'esperances, que un estiu cru i una tardor eixuta havien d'assecar en llur major part. Però ell «anant anava e sembrant sembrava», com diu l'autor anònim de la Vida coetània de Ramon: escampant sement d'amor i de bellesa i d'intel·ligència. A nosaltres ens toca de regar amb devoció, i Déu, si li plau, donarà l'increment.*

SALVADOR GALMÉS, PVRE.

---

(1) *Vers l'any 1287.*

BIBLIOGRAFIA

Text català

Manuscrits.—*Blanquerna: A*, Bibl. Palatina de Munic (610 hisp.-cat. 67), s. xiv (manquen els primers folis, uns 16); *B.* Bibl. Nacional de París (n. 478), s. xiv (manquen els 27 folis primers).— *Llibre d'amic e amat: C*, Bibl. Provincial de Mallorca (Palma), s. xiv (amb els 4 cap. que li fan de proemi i seguit de l'*Art de contemplació); D*, Bibl. de Jaume Lluís Garau (Palma), s. xvii.

Edicions.—*Blanquerna*: *a*, Joan Bonlabii, València, 1521 («en llengua valenciana»); *b*, S. Galmés i M. Ferrà, Mallorca 1914.—*Llibre d'amic e amat*: *c*, Jeroni Rosselló (just començada), Mallorca; abans de 1900; *d*, Mateu Obrador (edició «Catalunya»), Mallorca, 1904.

Versions

Manuscrits.—*Blanquerna*: No en coneixem cap.—*Llibre d'amic e amat*: Bibl. Marciana de Venècia, s. xvii; *B*, Bibl. Ambrosiana de Milà (P. 198 sup.), s. xiv; *C*, Bibl. Ambrosiana de Milà (N. 250 sup.) (breu exposició del text), s. xvi-xvii.

Edicions.— *Blanquerna*: *a*, Mallorca, 1749 (en

castellà); *b*), Madrid, 1883 (en cast.; reimpr. de l'anterior); *c*, E, Allison Peers, Londres, 1926 (en anglès); *d*, París, 1505 (en llatí); *e*, Mallorca, 1749 i 1760 (en castellà; text de l'*Exposición de los Cánticos de Amor* de Sor Anna Maria), i Madrid 1903 (que són reimp. del de *Blanquerna* de 1749 (*a*); *b*, A. de Barrau et Max Jacob, París 1919 (en francès); *g*, G. Etchegoyen (inèdita; traducció directa del ms. *B*); *h*, Allison Peers, Londres, 1923 (en anglès).

Obres de consulta.—Antoni Ramon Pasqual, *Vindiciae Lullianae*, I (Avinyó, 1778); M. Menendez Pelayo, *Heterodoxos Españoles*, III, cap. v, *Ensayos de Crítica Filosófica*, V, i *Descurso leído en el Instituto de las Baleares... dia 1.º de Mayo de 1884;* M. Obrador, il·lustracions i notes de l'ed. *d*.; A. Rubió y Lluch, *Ramon Lull* (Barcelona 1911).

La nostra edició

Per a establir el text del present volum hem utilitzat les fotocòpies del ms. *A* existents a la Bibl. de Catalunya. Les escases esmenes que hem introduït en el text, així com les lliçons dels mss. *B* i *C* que havem adoptat, consten en les notes. En una sola ocasió hem adoptat una variant de l'edició *a*.

Per altra part, ens cal fer avinent que el text de la present edició solament divergeix de l'edició *b* en lleus detalls i, pel que es refereix especialment al *L. d'amic e amat,* en una diferent numeració de les «metàfores».

LLIBRE D'AMIC E AMAT

De la vida en la qual estava Blanquerna en son ermitatge

Blanquerna se llevava a mija nuit e obria les finestres de la cel·la per ço que vegés lo cel e les estel·les, e començava sa oració con pus devotament podia, per tal que tota sa ànima fos en Déu e que sos ulls fossen en llàgremes e en plors. Con Blanquerna havia contemplat e plorat llongament tro a les matines, entrava en l'església e sonava les matines, e el diaca venia, qui li ajudava a dir les matines. Aprés l'alba, cantava la missa. Quan havia cantada la missa, Blanquerna deïa alcunes paraules de Déu al diaca, per tal que l'enamoràs de Déu; e amdós parlaven de Déu e de ses obres, e ploraven ensems per la gran devoció que havien en les paraules que deïen. Aprés estes paraules, lo diaca entrava en l'hort e llavorava en alcunes coses, e Blanquerna eixia de l'esgleia e recreava sa ànima del treball que havia sostengut sa persona; e guardava los monts e els plans per tal que alcuna recreació hagués.

Encontinent que Blanquerna se sentia revengut, entrava en oració e en contemplació

o lligia en los llibres de la Divina Escriptura e en lo *Llibre de contemplació*, e estava enaixí tro a la tèrcia. Aprés deïen tèrcia, e mig dia e hora nona; e aprés la tèrcia lo diaca se'n retornava e adobava alcunes herbes o llegum a Blanquerna. En l'hort o en alcunes coses Blanquerna llavorava, per tal que no estegués ociós e que sa persona n'hagués major sanitat. E enfre mig dia e hora nona ell anava menjar, e aprés que havia menjat retornava-se'n tot sol a l'església, en la qual faïa gràcies a Déu.

Con havia feta sa oració, estava una hora e anava's deportant per l'hort e a la font, e per aquells llocs on mills pogués alegrar sa ànima ell anava. Aprés dormia per tal que mills pogués sostener lo treball de la nit. Con havia dormit, llavava ses mans e sa cara, e estava tant de temps entrò que sonaven vespres, a les quals venia lo diaca; e con havien dites vespres, deïen la completa, e lo diaca se'n retornava, e Blanquerna entrava en consideració en aquelles coses que mills li agradaven ni mills se'n pogués aparellar de entrar en oració.

Aprés lo sol post, Blanquerna se'n pujava en lo terrat que era sobre la cel·la, e estava en oració tro al prim sòn, esguardant lo cel e les estel·les ab ulls plorosos e ab cor devot, consirós en los honraments de Déu e en los falliments que los hòmens fan en aquest món contra Déu. En tan gran aficament e en tan

gran frevor estava Blanquerna en contemplació, del sol post tro al prim sòn, que con s'era colgat e dormia, vijares li era que fos ab Déu, segons que havia feta oració.

En aquesta vida e en aquesta benanança estec Blanquerna tro que les gents d'aquella encontrada hagren gran devoció a aquelles virtuts de l'altar de Santa Trinitat qui era en aquella capella. E per la devoció que hi havien, venien en aquella capella hòmens e fembres qui torbaven Blanquerna en sa oració e contemplació. E per ço que les gents no perdessen la devoció que havien en aquell lloc, dubtava que els digués que en aquell lloc no venguessen; e per açò Blanquerna mudà sa cel·la en un puig qui era a un miller del lloc on esva lo diaca. E en aquell lloc ell jaïa e estava, e no volia anar a l'esgleia nulla hora que gents hi fossen, ni no volia que en aquella çella on ell s'era mudat de estar, null hom ne nulla fembra vengués.

Enaixí vivia e estava Blanquerna ermità, considerant que anc no fo en tan plaent vida ni anc no fo tan aparellat de exalçar molt sa ànima a Déu. Tan santa vida era cella en què Blanquerna estava, que Déus ne beneïa e n'endreçava tots aquells qui havien devoció en aquelles virtuts d'aquell lloc on era la capella; e l'apostoli, e los cardenals e llurs oficials n'eren mills en la gràcia de Déu per la santa vida de Blanquerna.

En qual manera Blanquerna, ermità, feu lo «Llibre de amic e amat»

Esdevenc-se un dia que l'ermità, qui estava en Roma segons que damunt havem dit, anà visitar los ermitans e els rescluses qui eren en Roma, a atrobà que en alcunes coses havien moltes de temptacions per ço car no sabien haver la manera qui es convenia a llur vida; e pensà que anàs a Blanquerna ermità, que li feés un llibre qui fos de vida ermitana, e que per aquell llibre pogués e sabés tenir en contemplació, devoció, los altres ermitans. E estant un dia Blanquerna en oració, aquell ermità venc a la cel·la de Blanquerna e pregà'l del llibre damunt dit. Molt cogità Blanquerna en qual manera faria lo llibre, ni de qual matèria.

Estant Blanquerna en aquest pensament, en volentat li venc que es donàs fortment a adorar e a contemplar Déu, per tal que en la oració Déus li demostràs la manera e la matèria de què ell feés lo llibre. Dementre que Blanquerna plorava e adorava, e en la sobirana estremitat de ses forces havia pujada Déus sa ànima, qui el contemplava, Blanquerna se sentí eixit de manera, per la gran frevor e devoció en què era, e cogità que força d'amor no segueix manera con l'amic ama molt fort-

ment son amat. On, per açò Blanquerna fo en volentat que feés *Llibre de amic e amat*, lo qual amic fos feel e devot crestià, e l'amat fos Déu.

Dementre considerava en esta manera Blanquerna, ell remembrà una vegada, con era apostoli, li recontà un sarraí que los sarraïns han alcuns hòmens religiosos, e enfre los altres e aquells qui són més preats enfre ells, són unes gents qui han nom «sufies», e aquells han paraules d'amor e exemplis abreujats e qui donen a home gran devoció; e són paraules qui han mester esposició; e per la esposició puja l'enteniment més a ensús, per lo qual pujament muntiplica e puja la volentat en devoció. On, con Blanquerna hac haüda aquesta consideració, ell preposà a fer lo llibre segons la manera damunt dita; e dix a l'ermità que se'n retornàs a Roma, e que en breu de temps li trametria per lo diaca lo *Llibre de amic e amat*, per lo qual poria muntiplicar frevor e devoció en los ermitans, los quals volia enamorar de Déu.

Del pròleg

Blanquerna estava en oració e considerava la manera segons la qual contemplava Déu e ses virtuts; e con havia finida sa oració, escrivia ço en què havia contemplat Déu. E açò

faïa tots jorns; e mudava en sa oració novelles raons, per tal que de diverses maneres e de moltes componés lo *Llibre de amic e amat*, e que aquelles maneres fossen breus, e que en breu temps la ànima ne pogués moltes decórrer.

E en la benedicció de Déu, Blanquerna començà son llibre, lo qual departí en aitants verses con ha dies en l'any. E cascú vers basta a tot un dia a contemplar Déu, segons la *Art del Llibre de contemplació*.

Comencen les metàfores morals

1. Demanà l'amic a son amat si havia en ell nulla cosa romasa a amar; e l'amat respòs que ço per què la amor de l'amic podia muntiplicar, era a amar.

2. Les carreres per les quals l'amic encerca son amat són llongues, perilloses, poblades de consideracions, de sospirs e de plors, e enluminades d'amors.

3. Ajuntaren-se molts amadors a amar un amat qui els abundava tots d'amors; e cascú havia per cabal son amat e sos pensaments agradables, per los quals sentien plaents tribulacions.

4. Plorava l'amic, e deïa: — ¿Tro a quant

de temps cessaran tenebres en lo món, per ço que cessen les carreres infernals? Ni l'aigua, qui ha en costuma que descórrega a enjús, ¿quan serà la hora qui haja natura de pujar a ensús? Ni els innocents ¿quan seran més que els colpables? Ah! ¿quan se gabarà l'amic que muira per son amat? Ni l'amat ¿quan veurà son amic llanguir per sa amor? —

5. Dix l'amic a l'amat: — Tu qui umples lo sol de resplandor, umple mon cor d'amor —. Respòs l'amat: — Sens compliment d'amor no foren tos ulls en plor, ni tu vengut en est lloc veer ton amador. —

6. Temptà l'amat son amic si amava perfetament; e demanà-li de què era la diferència qui és enfre presència e absència d'amat. Respòs l'amic: — De innorància e oblidament, coneixença e remembrament. —

7. Demanà l'amat a l'amic: — ¿Has membrança de nulla cosa de què t'haja guardonat, per ço cor me vols amar? —. Respòs: — Hoc, per ço cor enfre los treballs e els plaers que em dónes, no en faç diferència. —

8. — Digues, amic — dix l'amat —, ¿hauràs paciència si et doble tes llangors? —. — Hoc, ab què em dobles més amors. —

9. Dix l'amat a l'amic: —¿Saps, encara, què és amor?—. Respòs: —Si no sabés que és amor, sabera què és treball, tristícia e dolor. —

10. Digueren a l'amic: —¿Per què no respons a ton amat qui t'apella? —. Respòs: —Ja m'aventur a greus perills per ço que a ell pervenga, e ja li parle desirant ses honors. —

11. — Amic foll, ¿per què destruus ta persona e despens tos diners, e lleixes los delits d'aquest món e vas menyspreat enfre les gents? —. Respòs: — Per honrar los honraments de mon amat, qui per més hòmens és desamat, deshonrat, que honrat e amat. —

12. — Digues, foll per amor, ¿e qual cosa és pus visible: o l'amat en l'amic, o l'amic en l'amat? —. Respòs, e dix que l'amat és vist per amors, e l'amic per sospirs e per plors, e treballs e dolors.

13. Encercava l'amic qui recontàs a son amat con ell per sa amor sostenia greus treballs e moria; e atrobà son amat qui lligia en un llibre on eren escrites totes les llangors que amor li donava per son amat, e tots los grats que n'havia.

14. Portà Nostra Dona son Fill a l'amic per ço que li besàs son peu, e que escri-

vís en son llibre les virtuts de Nostra Dona.

15. — Digues, aucell qui cantes, ¿est-te mès en guarda de mon amat, per ço que et defena de desamor, e que muntiplic en tu amor? —. Respòs l'aucell: — ¿E qui em fa cantar, mas tan solament lo senyor d'amor, qui es té a deshonor desamor? —

16. Enfre temor e esperança ha fet hostal amor, on viu de pensaments e mor per oblidaments con los fonaments són sobre los delits d'aquest món.

17. Questió fo enfre los ulls e la memòria de l'amic, car los ulls deïen que mellor cosa és veer l'amat que membrar-lo, e la memòria dix que per lo remembrament puja l'aigua als ulls e el cor s'enflama d'amor.

18. Demanà l'amic a l'enteniment e a la volentat, qual era pus prop a son amat, e córregren amdós, e fo ans l'enteniment, a son amat, que la volentat.

19. Contrastaren-se l'amic e l'amat; e viu-ho un altre amic, qui plorà tan llongament tro que hac fẹta pau e concordança enfre l'amat e l'amic.

20. Sospirs e plors vengren a jutjament

a l'amat, e demanaren-li per lo qual se sentia amat pus fortment. Jutjà l'amat que els sospirs són pus prop a amor, e los plors als ulls.

21. Venc l'amic beure a la font on hom qui no ama s'enamora con beu en la font, e doblaren sos llanguiments. E venc l'amat beure a la font, per ço que sobredoblament doblàs a son amic ses amors, en les quals li doblàs llangors.

22. Malalte fo l'amic, e pensava'n l'amat: de mèrit lo peixia, e ab amor l'abeurava, en paciència lo colgava, d'humilitat lo vestia, e ab veritat lo metjava.

23. Demanaren a l'amic on era son amat. Respòs: — Ve'l-vos en una casa pus noble que totes les altres nobilitats creades; e ve'l-vos en mes amors, e en mos llanguiments, e en mos plors. —

24. Digueren a l'amic: — On vas? —. — Venc de mon amat —. — On vens? —. — Vaig a mon amat —. — Quant estaràs ab ton amat? —. — Aitan de temps con seran en ell los meus pensaments. —

25. Cantaven los aucells l'alba, e despertà's l'amic, qui és l'alba; e los aucells feniren llur cant, e l'amic morí per l'amat, en l'alba.

26. Cantava l'aucell en lo verger de l'amat, e venc l'amic, qui dix a l'aucell: — Si no ens entenem per llenguatge, entenam-nos per amor; cor en lo teu cant se representa a mos ulls mon amat. —

27. Hac sòn l'amic, qui molt havia treballat en cercar son amat; e hac paor que no oblidàs son amat. E plorà, per ço que no s'adormís, ni son amat no fos absent a son remembrament.

28. Encontraren-se l'amic e l'amat, e dix l'amic: — No cal que em parles; mas fe'm senyal ab tos ulls, qui són paraules a mon cor, con te dó ço que em demanes. —

29. Desobeí l'amic son amat, e plorà l'amic. E l'amat venc morir en la gonella de son amic, per ço que l'amic recobràs ço que havia perdut; e donà-li major do que cell que perdut havia.

30. L'amat enamora l'amic, e no el plany de son llanguiment, per ço que pus forment sia amat e en lo major llanguiment atrob l'amic plaer e reveniment.

31. Dix l'amic: — Turmenten-me los secrets de mon amat, con les mies obres los re-

velen, e cor la mia boca los té secrets e no els descobre a les gents. —

32 Les condicions d'amor són que l'amic sia sofirent, pacient, humil, temorós, diligent, confiant, e que s'aventur a grans perills, a honrar son amat. E les condicions de l'amat són que sia vertader, liberal, piadós, just a son amic.

33. Encercava l'amic devoció en los plans, per veer si era servit son amat; e atrobà'n defalliment en cascú d'aquests llocs. E per açò cavà en la terra, si hi atrobaria lo compliment, pus que per terra devoció ha defalliment.

34. — Digues, aucell qui cantes d'amor al meu amat, ¿per què em turmenta ab amor, qui m'ha pres ha ésser son servidor? —. Respòs l'aucell: — Si no sostenies treballs per amor, ¿ab què amaries ton amat? —

35. Consirós anava l'amic en les carreres de son amat, e ensepegà e caec enfre espines, les quals li foren semblants que fossen flors, e que son llit fos d'amors.

36. Demanaren a l'amic si camiaria per altre son amat. Respòs, e dix: — ¿E qual altre és mellor ni pus noble que sobiran bé, eter-

nal, infinit en granea, poder, saviea, amor, perfecció? —

37. Cantava e plorava l'amic cants de son amat, e deïa que pus ivaçosa cosa és amor en coratge d'amador, que llamp en resplandor, ni tro en oïment; e pus viva és aigua en plor que en ondes de mar; e pus prop és sospir a amor que neu a·blancor.

38. Demanaren a l'amic, per què era son amat gloriós. Respòs: — Per ço cor és glòria —. Digueren-li per què era poderós. Respòs: — Per ço cor és poder —. Ni per què és savi: — Per ço cor és saviesa —. Ni per què és amable: — Per ço cor és amor. —

39. Llevà's matí l'amic, e anava cercant son amat; e atrobà gents qui anaven per la via, e demanà si havien vist son amat. Respongueren-li dient quan fo aquella hora que son amat fo absent a sos ulls mentals. Respòs l'amic, e dix: — Anc, pus haguí vist mon amat en mos pensaments, no fo absent a mos ulls corporals, cor totes coses visibles me representen mon amat. —

40. Ab ulls de pensaments, llanguiments, de sospirs, e de plors, esguardava l'amic son amat; e ab ulls de gràcia, justícia, pietat, misericòrdia, liberalitat, l'amat esguardava son

amic. E l'aucell cantava lo plaent esguardament damunt dit.

41. Les claus de les portes d'amor són daurades de consirers, sospirs e plors; e el cordó de les claus és de consciència, contricció, devoció, satisfacció; e el porter és de justícia, misericòrdia.

42. Tocava l'amic a la porta de son amat ab colp d'amor e esperança. Oïa l'amat lo colp de son amic ab humilitat, pietat, paciència, caritat. Obrien les portes deïtat e humanitat. E entrava l'amic veer son amat.

43. Proprietat e comunitat s'encontraren, e mesclaren-se per ço que fos amistat enfre l'amic e l'amat.

44. Dos són los focs qui escalfen la amor de l'amic: la un és bastit de desigs, plaers e cogitacions; l'altre és compost de temor, llanguiment, e de llàgrames e de plors.

45. Desirà l'amic soliditat, e anà estar tot sol per ço que hagués companyia de son amat, ab lo qual està sol enfre les gents.

46. Estava l'amic tot sol, sots la ombra de un bell arbre. Passaren hòmens per aquell lloc, e demanaren-li per què estava sol. E l'a-

mic respòs que sol fo quan los hac vists e oïts, e que d'abans era en companyia de son amat.

47. Ab senyals d'amor se parlaven l'amic e l'amat; e ab temor, pensaments, llàgremes e plors recontava l'amic a l'amat sos llanguiments.

48. Dubtà l'amic que son amat no li fallís a ses majors necessitats; e desenamorà l'amat son amic. E hac contricció, penediment, l'amic en son cor; e l'amat reté al cor de l'amic, esperança, caritat; e als ulls llàgremes e plors, per ço que retornàs amor en l'amic.

49. Eguals coses són propinqüitat e llunyedat, enfre l'amic e l'amat. Car enaixí con mesclament d'aigua e de vi, se mesclen les amors de l'amic e l'amat; e enaixí con calor e llugor, s'encadenen llurs amors; e enaixí con essència e ésser, se convénen e s'acosten.

50. Dix l'amic a son amat: — En tu és mon sanament e mon llanguiment; e on pus fortment me sanes, pus creix mon llanguiment, e on més me llangueixs, major sanitat me dónes —. Respòs l'amat: — La tua amor és segell e empremta on mostres los meus honraments a les gents. —

51. Veïa's pendre l'amic, e lligar, e ferir; e auciure per amor de son amat. Demanavenli aquells qui el turmentaven: — ¿On és ton amat? —. Respòs: — Ve'l-vos en lo muntiplicament de més amors e en la sustentació que em fa de mos turments. —

52. Dix l'amic a l'amat: — Anc no fugí ni em partí de tu a amar, depús que t'haguí conegut; car en tu, e per tu, e ab tu fui on que fos —. Respòs l'amat: — Ni io, depús que tu m'haguist conegut e amat, no t'oblidé, ni null temps no fiu contra tu engan ni falliment. —

53. Anava l'amic per una ciutat con a foll, cantant de son amat; e demanaren-li les gents si havia perdut son seny. Respòs que son amat havia pres son voler, e que ell li havia donat son enteniment; per açò era-li romàs tan solament lo remembrament, ab què remembrava son amat.

54. Dix l'amat: — Miracle és contra amor de amic, qui s'adorm oblidant son amat —. Respòs l'amic: — E miracle és contra amor d'amat, si l'amat no desperta l'amic, pus que l'ha desirat. —

55. Pujà-se'n lo cor de l'amic en les altees de l'amat, per ço que no fos embargat a amar en l'abís d'aquest món. E con fo a l'a-

mat, contempla'l ab dolçor e plaer; e l'amat baixà'l a aquest món, per ço que el contemplàs ab tribulacions e ab llanguiments.

56. Demanaren a l'amic: —¿Quals són tes riqueses? —. Respòs: — Les pobretats que sostenc per mon amat —. —¿E qual és ton repòs? —. — Lo llanguiment que em dóna amor —. — ¿E qui és ton metge? —. — La confiança que he de mon amat —. —¿E qui és ton maestre? —. Respòs, e dix que les significances que les creatures donen de son amat.

57. Cantava l'aucell en un ram de fulles e de flors, e lo vent menava les fulles e aportava odors de les flors. Demanava l'amic a l'aucell què significava lo moviment de les fulles ni la odor de les flors. Respòs: — Les fulles signifiquen, en llur moviment, obediència; e la odor, sofrir e malanança. —

58. Anava l'amic desirant son amat, e encontrà's ab dos amics qui ab amor e ab plors se saludaren, e s'abraçaren e es besaren. E esmortí's l'amic: tan fortment li remembraren los dos amics son amat.

59. Cogità l'amic en la mort, e hac paor tro que remembrà son amat. E cridà a les gents que li estaven davant: — Ah, senyors!

Amats per ço que mort ni perills no temats, a honrar mon amat. —

60. Demanaren a l'amic on començaren primerament ses amors. Respòs que en les noblees de son amat; e que d'aquell començament s'enclinarien a amar si mateix e son proïsme, e en desamar engan e falliment.

61. — Digues, foll: si et desamava ton amat, què faries? —. Respòs, e dix que amaria, per ço que no morís, com sia cosa que desamor sia mort, e amor sia vida.

62. Demanaren a l'amic quina cosa era perseverança. Dix que perseverança era benaurança e malfiança en amic perseverant en amar, honrar, servir son amat ab *fortitudo*, paciència, esperança.

63. Dix l'amic a son amat que el pagàs del temps en què l'havia servit. Contà l'amat los pensaments, e els desigs, e els plors, e els perills, e els treballs que havia sostenguts son amic per sa amor; e afigí l'amat, en aquell compte, eternal benaurança; e donà si mateix, en paga, a son amic.

64. Demanaren a l'amic qual cosa era benanança. Respòs que malanança sostenguda per amor.

65. — Digues, foll, ¿quina cosa és malanança?—. Respòs: —Membrança de les deshonors qui són fetes a mon amat, digne de tots honraments. —

66. Remirava l'amic un lloc en lo qual havia vist son amat, e deïa: — ¡Ah, lloc qui em representes les belles costumes de mon amat! Diràs a mon amat que io sostenc per sa amor, treball e malanança—. Respòs lo lloc: —Con en mi era ton amat, soferia per ta amor major treball e malanança que tots los altres treballs ni les altres malanances que amor pot donar a sos servidors. —

67. Deïa l'amic a son amat: — Tu est tot, e per tot, e en tot; e ab tot tu vull tot, per ço que haja e sia tot mi —. Respòs l'amat: — No em pots haver tot, sens que tu no sies de mi. — E dix l'amic: — Hages-me tot, e jo tu tot —. Respòs l'amat: — ¿Què haurà ton fill, ton frare e ton pare? — Dix l'amic: — Tu est tal tot, que pots abundar a ésser tot de cascú qui es dóna a tu tot. —

68. Estenc e perllongà l'amic sos pensaments en la granea e en la durabletat de son amat, e no hi atrobà començament, ni mijà, ni fi. E dix l'amat: — Què mesures, foll? —. Respòs l'amic: — Mesur menor ab major, e defalliment ab compliment, e començament amb

infinitat, eternitat, per ço que humilitat, paciència, caritat, esperança, ne sien pus forment en ma membrança.

69. Les vies d'amor són llongues e breus per ço cor amor és clara, pura, nédea, e vera, subtil, simple, forts, diligent, llugorosa, abundosa de novells pensaments e de antics remembraments.

70. Demanaren a l'amic quals són los fruits d'amors. Respòs: — Plaers, cogitaments, desigs, sospirs, ànsies, treballs, perills turments, llanguiments. Sens aitals fruits no es lleixa amor tocar a sos servidors. —

71. Estaven moltes gents davant l'amic, qui es clamava de son amat con no creixia ses amors; e clamava's d'amor con li donava treballs ni dolors. Escusà's l'amat dient que los treballs d'on acusava amor eren muntiplicaments d'amors.

72. — Digues, foll, ¿con no parles, ni què és ço en què estàs consirós? —. Respòs: — En les bellees de mon amat, e en lo ressemblament de les benaurances e de les dolors que m'aduen e em donen amors. —

73. — Digues, foll, ¿qual cosa fo enans: o ton cor, o amor? —. Respòs, e dix que en un

temps foren son cor e amor; cor si no ho fossen, lo cor no fóra creat a amar, ni amor no fóra creada a cogitar.

74. Demanaren al foll on començà enans sa amor: o en los secrets de son amat, o en revelar-los a les gents. Respòs, e dix que amor no hi fa null departiment, con és en son compliment; car ab secret té l'amic secret los secrets de son amat, e ab secret los revela, e ab revelació los té secrets.

75. Secret d'amor sens revelació, dóna passió e llanguirnent; e revelar amor dóna temor per frevor. E per açò l'amic en totes maneres ha llanguiment.

76. Apellà amor sos amadors, e dix-los que li demanassen los dons qui li eren pus desirables e pus plaents. E ells demanaren amor que els vestís e els ornàs de sos afaiçonaments, per ço que fossen a l'amat pus agradables.

77. Cridà l'amic en alt a les gents, e dix que amor los manava que amassen en anant e en seent, en vellant e en durment, en parlant e en callant, en comprant e en venent, en plorant e en rient, en plaer e en llanguiment, en guanyant e en perdent; e en quals que coses feessen, en totes amassen, cor d'amor n'havien manament.

78. — Digues, foll, ¿quan venc en tu amor? —. Respòs: — En aquell temps que m'enrequí e em poblà mon cor de pensaments, desirers, sospirs, llanguiments, e abundà mos ulls de llàgremes e de plors —. — ¿Què t'aportà amor? —. Belles faiçons, honraments e valors de mon amat. — En què vengueren? —. — En membrança e en enteniment —. — ¿Ab què les reebist? —. — Ab caritat, esperança —. — Ab què l[e]s guardes? —. — Ab justícia, prudència, *fortitudo*, temprança. —

79. Cantava l'amat e deïa que poc sabia l'amic d'amor si havia vergonya de lloar son amat, ni si el temia honrar en aquells llocs on pus fortment és deshonrat; e poc sap d'amar qui s'enuja de malanança; ni qui es desespera de son amat no fa concordança d'amor e esperança.

80. Tramès lletres l'amic a son amat, en les quals li dix si havia altre amador qui li ajudàs a portar e a soferïr los greus afanys que sosté per sa amor. E l'amat rescrisc a son amic dient que no ha ab què faça vés ell injúria ni falliment.

81. Demanaren a l'amat, de la amor de son amic. Respòs que la amor de son amic és mesclament de plaer e malanança, e de temor, ardiment.

82. Demanaren a l'amic, de la amor de l'amat. Respòs que la amor de son amat és influència de infinida bonea, eternitat, poder, saviea, caritat, perfecció; la qual influència ha l'amat a l'amic.

83. — Digues, foll, ¿quina cosa és meravella? —. Respòs: — Amar més les coses absents que les presents; e amar més les coses vesibles, corruptibles, que les invisibles, incorruptibles. —

84. Encercava l'amic son amat, e atrobà un home qui moria sens amor; e dix que gran damnatge era d'home qui moria a nulla mort sens amor. E per ço dix l'amic a l'home qui moria: — Digues, ¿per què mors sens amor? —. Respòs: — Per ço cor sens amor vivia. —

85. Demanà l'amic a son amat qual cosa era major: o amor o amar —. Respòs l'amat, e dix que, en creatura, àmor és l'arbre e amar és lo fruit, e els treballs e els llaguiments són les flors e les fulles; e en Déu, amor e amar són una cosa mateixa, sens negun treball, llanguiment.

86. Estava l'amic en llanguiments e en tristícia per sobreabundància de pensaments; e tramès precs a son amat que li trametés un llibre on fossen escrites ses faiçons, per ço

que li donàs alcun remei. L'amat tramès aquell llibre a son amic e doblaren a l'amic sos treballs e sos llaguiments.

87. Malalte fo l'amic per amar, e entrà'l veer un metge qui muntiplicà ses llangors e sos pensaments; e sanat fo l'amic en aquella hora.

88. Apartaren-se l'amic e amor, e tenien solaç de l'amat; e representà's l'amat. Plorà l'amic, e esvaneí's amor en l'esmortiment de l'amic. Reviscolà l'amat son amic con li remembrà ses faiçons.

89. Deïa l'amic a l'amat que per moltes carreres venia a son cor e es representava a sos ulls; e per molts noms lo nomenava sa paraula; mas la amor ab què l'avidava e el mortificava no era mas una, tan solament.

90. Entresenya's l'amat, a son amic, de vermells e de novells vestiments; e estén sos braços per ço que l'abraç, e enclina son cap per ço li do un besar, e està en alt per ço que el pusca atrobar.

91. Absentà's l'amat a son amic, e encercava l'amic son amat ab memòria e ab enteniment, per ço que el pogués amar. Atrobà l'amic son amat; demanà-li on havia estat. Res-

pòs: — En la absència de ton remembrament e en la innorància de ta intel·ligència. —

92. —Digues, foll, ¿has vergonya de les gents con te veen plorar per ton amat? —. Respòs que vergonya sens pecat és per defalliment, qui no sap amar.

93. Sembrava l'amat en lo cor de l'amic desigs, sospirs, virtuts e amors. Regava l'amic les sements ab llàgremes e ab plors.

94. Sembrava l'amat en lo cos de l'amic treballs, tribulacions, llanguiments. Sanava l'amic son cos ab esperança, devoció, paciència, consolacions.

95. A una gran festa tenc l'amat gran cort de molts honrats barons, e féu grans convits e grans dons. Venc l'amic a aquella cort; dix-li l'amat: — ¿Qui t'ha apellat a venir a ma cort? —. Respòs l'amic: — Necessitat e amors m'han fet venir veer tes faiçons e tos capteniments. —

96. Demanaren a l'amic de qui era. Respòs: — D'amor —. — De què est? —. — D'amor —. — Qui t'ha engenrat? —. — Amor —. — On nasquist? —. — En amor —. — Qui t'ha nodrit? —. — Amor —. — De què vius? —. — D'amor —. — Con has nom? —. — Amor —.

— D'on vens? —. — D'amor —. — On vas? —. — A amor —. — On estàs? —. — En amor —. — Has altra cosa mas amor? —. Respòs: — Hoc, colpes e torts contra mon amat. — — Ha en ton amat perdó? —. Dix l'amic que en son amat era misericòrdia e justícia, e per açò era son hostal enfre amor e esperança.

97. Absentà's l'amat a l'amic, e encercà'l l'amic ab sos pensaments; e demanava'l a les gents ab llenguatge d'amor.

98. Atrobà l'amic son amat qui estava menyspreat enfre les gents, e dix a l'amat que gran injúria era feta a sos honraments. Respòs l'amat, e dix que ell prenia deshonors per fretura de fervents e devots amadors. Plorà l'amic e multiplicaren ses dolors; e aconsolava'l l'amat mostrant-li sos capteniments.

99. Lo llum de la cambra de l'amat venc inluminar la cambra de l'amic, per ço que en gitàs tenebres, e que la omplís de plaers e de llangors e de pensaments. E l'amic gità de sa cambra totes coses, per ço que hi cabés son amat.

100. Demanaren a l'amic quin senyal faïa son amat en son gamfanó. Respòs que de home mort. Dixeren-li per què faïa aital senyal. Respòs: — Per ço car fo home mort, cru-

cificat, e per ço que aquells qui es gaben que són sos amadors, seguesquen son esclau. —

101. Venc l'amat albergar en l'hostal de son amic, e lo majordome demanà-li l'ostalatge. Mas l'amic dix que son amat devia ésser albergat en perdó.

102. Acompanyaren-se memòria e volentat, e pujaren en lo munt de l'amat, per ço que l'enteniment s'exalçàs, e l'amor se doblàs en amar l'amat.

103. Tots jorns són sospirs e plors missatges enfre l'amic e l'amat, per ço que sia enfre amdós solaç, companyia, e amistat, e benvolença.

104. Enyorava l'amic son amat, e tramès-li sos pensaments per ço que li aportassen de son amat la benanança, en la qual l'havia tengut llongament.

105. Benefici donà l'amat a son amic, de plors, sospirs, llangors, pensaments e dolors; ab lo qual benefici servia l'amic son amat.

106. Pregà l'amic son amat que li donàs llarguea, pau, honrament en aquest món, e l'amat demostrà ses faiçons al remembra-

ment e l'enteniment de l'amic, e donà's a la volentat per object.

107. Demanaren a l'amic en què està honrament. Respòs que en entendre e amar son amat. E demanaren-li en què està deshonor. Respòs que en oblidar, desamar son amat.

108. — Turmentava'm amor tro que li hac dit que tu eres present als meus turments; adoncs amor afluixà mos llanguiments, e tu, per guardó, muntipliquist amor, qui em doblà mos turments. —

109. — Encontré en la via d'amor, amador qui no parlava; ab plors, magres faiçons, llanguiments acusava amor, e blasmava. Escusava's amor ab lleialtat, esperança, paciència, devoció, *fortitudo*, temprança e benanança. E per açò blasmé l'amador, qui d'amor se clamava, pus que tan nobles dons li donava amor. —

110. Cantava l'amic e deïa: — ¡Oh, con gran malanança és amor! ¡Ah, con gran benanança és amar mon amat, qui ama sos amadors ab infinida amor, eternal, complida en tots acabaments! —

111. Anava l'amic en una terra estranya on cuidava atrobar son amat, e en la via assal-

tejaren-lo dos lleons. Paor hac de mort l'amic, per ço cor desirava viure per servir son amat; e tramès son remembrament a son amat, per ço que amor fos a sos trespassaments; per la qual amor mills pogués sostenir la mort. Dementre que l'amic remembrava l'amat, los lleons vengren humilment a l'amic, al qual lleparen les llàgremes de sos ulls qui ploraven, e les mans e els peus li besaren. E l'amic anà en pau encercar son amat.

112. Anava l'amic per munts e per plans, e no podia atrobar portal per on pogués eixir del carçre d'amor qui llongament havia tengut en presó son cos, e sos pensaments, desirers e plaers.

113. Dementre que l'amic anava enaixí treballat, atrobà un ermità qui dormia pres de una bella font. Despertà l'amic l'ermità, dient si havia vist, en somniant, son amat. Respòs l'ermità, e dix que egualment eren encarcerats sos pensaments en lo carçre d'amor, en vellant e en durment. Molt plac a l'amic con havia trobat companyó en presó; e ploraren amdós cor l'amat no havia molts d'aitals amadors.

114. No ha en l'amat nulla cosa en què l'amic no haja ànsia e tribulació, ni l'amic no ha cosa en si en què l'amat no haja plaer e

senyoria; e per açò l'amor de l'amat és en acció, e l'amor de l'amic en llanguiment, passió.

115. En un ram cantava un aucell, e deïa que ell daria un novell pensament a amador que li en donàs dos. Donà l'aucell lo novell pensament a l'amic, e l'amic donà'n dos a l'aucell, per ço que alleujàs sos turments; e l'amic sentí muntiplicades ses dolors.

116. Encontraren-se l'amic e l'amat, e foren testimonis de llur encontrament saluts, abraçaments, e besars, e llàgremes, e plors. E demanà l'amat a l'amic, de son estament; e l'amic fo enbarbesclat en presència de son amat.

117. Contrastaren-se l'amic e l'amat, e pacificaren-los llurs amors; e fo questió qual amor hi mès major amistat.

118. Amava l'amic tots aquells qui temien son amat; e havia temor de tots aquells que no temien son amat; e per açò fo questió qual era major en l'amic: o amor, o temor.

119. Iurcava l'amic a seguir son amat e passava per una carrera on havia un mal lleó qui auceïa tot home qui en passava pererosament e sens devoció.

120. Deia l'amic: — Qui no tem mon

amat, a tembre li cové totes coses; e qui tem mon amat audàcia e ardiment li cové en totes coses. —

121. Demanaren a l'amic de ocasió, e dix que ocasió és plaer en penitència, e enteniment en consciència, e esperança en paciència, e sanitat en abstinència, consolació en remembrament, e amor en diligència, e lleialtat en vergonya, e riquea en pobretat, e pau en obediència, e guerra en malvolença.

122. Enllumenà amor lo nuvolat qui es mès enfre l'amic e l'amat; e féu-lo enaixí llugorós e resplendent con és la lluna en la nit, l'estel en l'alba, e lo sol en lo dia, e l'enteniment en la volentat; e per aquell nuvolat tan llugorós se parlen l'amic e l'amat.

123. Demanaren a l'amic quals tenebres són majors. Respòs que la absència de son amat. Demanaren-li qual és la major resplandor, e dix que la presència de son amat.

124. Lo senyal de l'amat apar en l'amic, qui per amor és en tribulacions, sospirs e plors, pensaments, e en menyspreament de les gents.

125. Escrivia l'amic aquestes paraules: — Alegre és mon amat, car a ell tramet mos

pensaments e per ell ploren mos ulls; e sens llanguiments no viu, ni sent, ni veig, ni oig, ni he adorament. —

126. — Ah, enteniment, volentat! Lladrats, e despertats los grans cans qui dormen oblidant mon amat. Ah, ulls! Plorats. Ah, cor! Sospirats. Ah, memòria! Membrats la deshonor de mon amat, la qual li fan aquells que ell ha tan honrats. —

127. — Muntiplica la enemistat qui és enfre les gents e mon amat, e promet dons e guardons mon amat, e menaça ab justícia, saviea. E memòria e volentat menyspreen ses menaces e sos prometiments. —

128. Acostava's l'amat a l'amic per ço que l'aconsolàs e el conortàs dels llanguiments que sostenia, e dels plors que havia; e, on més l'amat a l'amic s'acostava, pus fortment plorava e llanguia l'amic per les deshonors que planyia de son amat.

129. Ab ploma d'amor, e ab aigua de plors, e en carta de passió, escrivia l'amic unes lletres a son amat, en les quals li deïa que devoció se tardava e amor se moria, e falliment e error muntiplicaven sos enemics.

130. Nuaven-se les amors de l'amic e l'a-

mat ab membrança, enteniment, volentat, per ço que l'amic e l'amat no es partissen; e la corda en què les dues amors se nuaven era de pensaments, llanguiments, sospirs e plors.

131. Jaïa l'amic en llit d'amor. Los llençols eren de plaers, e lo cobertor era de llanguiments, e el coixí era de plors. E era qüestió si el drap del coixí era del drap dels llençols o del cobertor.

132. Vestia l'amat son amic mantell, cota, gonella; e capell li faïa d'amor, e camisa de pensaments, e calces de tribulacions, e garlanda de plors.

133. Pregava l'amat son amic que no l'oblidàs. Deïa l'amic que no el podia oblidar, pus que no el podia innorar.

134. Deïa l'amat que en aquells llocs on és més temut a lloar, lo lloàs e l'escusàs. Deïa l'amic que d'amor lo bastàs. Responia l'amat que per sa amor s'era encarnat e penjat per morir.

135. Deïa l'amic al seu car amat que li mostràs manera con lo pogués fer conèixer, e amar e lloar a les gents. Omplí l'amat son amic de devoció, paciència, caritat, tribulacions, pensaments, sospirs e plors, e en lo cor

de l'amic fo audàcia en lloar son amat, e en sa boca foren llaors de son amat, e en sa volentat fo menyspreament de lo blasme de les gents qui jutgen falsament.

136. Deïa l'amic a les gents aquestes paraules: — Qui vertaderament remembra mon amat, oblida en les circumstàncies de son remembrament totes coses; e qui totes coses oblida per membrar son amat, de totes coses lo defèn mon amat, e part li dóna de totes coses. —

137. Demanaren a l'amic de què neixia amor, ni de què vivia, ni per què moria. Respòs l'amic que amor neixia del remembrement, e vivia de intel·ligència, e moria per oblidament.

138. Oblidà l'amic tot ço qui és dejús lo sobirà cel, per ço que l'enteniment pogués pus alt pujar a conèixer l'amat, lo qual la volentat desija preïcar, contemplar.

139. Anava's l'amic combatre per honrar son amat, e menà en sa companyia fe, esperança, caritat, justícia, prudència, *fortitudo*, temprança, amb què vencés los enemics de son amat; e fóra vençut l'amic si no li ajudàs son amat a significar ses nobilitats.

140. Passar volia l'amic a la darrerana fi per la qual amava son amat, e les altres fins donaren-li embargament en son passatge; e per açò llongs desigs e pensaments daven a l'amic tristícia e llanguiment.

141. Gabava's e alegrava's l'amic en les noblees de son amat; llanguia l'amic per sobrecogitacions e pensaments. E era questió quals sentia pus fortment: o els plaers, o els turments.

142. Missatge era l'amic als prínceps crestians, e als infeels, per son amat, per ço que els mostràs la art e els començaments a conèixer, amar l'amat.

143. Si veus amador honrat de nobles vestiments, honrat per vanaglòria, gras per menjar e dormir, sàpies que en aquell veus damnació e turments. E si veus amador pobrement vestit, menyspreat per les gents, descolorit e magre per dejunar e vetllar, sàpies que en aquell veus salvació e perdurable benedicció.

144. Plany-se l'amic, e clama's lo cor de calor d'amor. Mor-se l'amic, plora'l l'amat, e dóna-li consolació paciència, esperança guaardó.

145. Plorava l'amic per ço que havia per-

dut, o no era qui el pogués consolar per ço car sos perdiments eren inrecuperables.

146. Creada ha Déus la nit a cogitar e a vetllar l'amic en les noblees de son amat; e cuidava's l'amic que l'hagués creada a reposar e a dormir aquells qui són treballats per amor.

147. Escarnien e reprenien les gents l'amic per ço cor anava con a foll per amor. E l'amic menyspreava llurs escarns, e reprenia les gents per ço cor no amaven son amat.

148. Deïa l'amic: — Vestit són de drap, vilment, mas amor vest de plaers, pensaments, mon cor, e lo cos de plors, llanguiments, passions. —

149. Cantava l'amat, e deïa: —Endrecense los meus lloadors en lloar mes valors, e los enemics de mos honraments turmenten-los e han-los en menyspreament. E per açò he tramès a mon amic, que planga e plor ma deshonor. E els seus plants e els seus plors són nats de mes amors. —

150. Jurava l'amic a l'amat que per sa amor amava e sostenia treballs e passions, e per açò pregava l'amat que l'amàs, e de sos

treballs passió hagués. Jurà l'amat que natura e proprietat era de sa amor que amàs tots aquells que l'amassen, e que hagués pietat d'aquells qui per sa amor treball sostenien. Alegrà's l'amic, e consolà's en la natura e en la proprietat essencial de son amat.

151. Vedà la paraula l'amat a son amic, e aconsolava's l'amic en l'esguardament de son amat.

152. Tant plorà e cridà l'amic a son amat, tro que l'amat davallà de les altees sobiranes dels cels, e venc en terra plorar, e plànyer, e morir per amor, e per nodrir los hòmens a amar, e a conèixer, lloar, sos honraments.

153. Blasmava l'amic los cristians con no meten lo nom de son amat, Jesucrist, primerament en llurs lletres, per ço que li faessen la honor que els sarraïns fan a Mafumet, qui fo home galiador, al qual fan honor con lo nomenen primerament en llurs lletres.

154. Encontrà l'amic un escuder qui anava consirós e era magre, descolorit e pobrement vestit; e saludà l'amic dient que Déus l'endreçàs a trobar son amat. E l'amic li demanà en què l'havia conegut. E l'escuder li dix que los uns secrets d'amors revelen los

altres, e per açò han coneixença, los amadors, los uns dels altres.

155. Les noblees e els honraments e les bones obres de l'amat són tresors e riquees de l'amic; e lo tresor de l'amat són los pensaments, e els desigs, e els turments, e els plors, e els llanguiments que l'amic sosté per honrar e amar son amat.

156. Grans hosts e grans companyes se són ajustades de espirits d'amors, e porten senya d'amor, on és la figura e el senyal de llur amat; e no volen menar en llur companyia null home qui sia sens amor, per ço que llur amat no hi prenga deshonor.

157. Los hòmens qui es depenyen folls per ajustar diners, mouen l'amic a ésser foll per amor; e la vergonya que l'amic ha de les gents a anar con a foll, dóna manera a l'amic d'on haja amor e preu de les gents. E per açò és questió qual dels dos moviments és major ocasió d'amor.

158. En tristícia ha amor mès l'amic per sobrecogitaments; e cantà l'amat e alegrà's l'amic con l'hac oït. E fo qüestió quals dels dos fo major ocasió a muntiplicar amor en l'amic.

159. En los secrets de l'amic són revelats los secrets de l'amat, e en los secrets de l'amat són revelats los secrets de l'amic. E és questió qual dels dos secrets és major ocasió de revelació.

160. Demanaren al foll per quals senyals era conegut son amat. Respòs, e dix que per misericòrdia, pietat, estant en volentat essencialment, sens negú camiament.

161. Per la especial amor que l'amic havia a l'amat, amava lo bé comú sobre lo bé especial, per ço que comunament fos son amat conegut, lloat, desirat.

162. Amor e desamor s'encontraren en un verger on parlaven secretament l'amic e l'amat; e amor demanà a desamor per qual entenció era venguda en aquell lloc, e respòs desamor que per desenamorar l'amic e per deshonrar l'amat. Molt desplac a l'amat e a l'amic ço que deïa desamor, e muntiplicaren amor per ço que vencés e destruís desamor.

163. — Digues, foll, ¿en què et sents major volentat: o en amar, o en aïrar? —. Respòs que en amar, per ço cor aïrava per tal que pogués amar.

164. — Digues, amador, ¿en què has més

de enteniment: o en entendre veritat, o falsetat? —. Respòs que en entendre veritat. — Per què? —. — Car entén falsetat per ço que pusca mills entendre veritat. —

165. Apercebé l'amic que era amat per son amat, e demanà a l'amat si sa amor e sa misericòrdia eren en ell una cosa mateixa. Atorgà l'amat que, en sa essència, no han diferència sa amor ni sa misericòrdia. E per açò dix l'amic per què el turmentava sa amor, e per què no el guaria sa misericòrdia de ses llangors. E respòs l'amat que la misericòrdia li donà les llangors per ço que ab aquelles honràs pus perfetament sa amor.

166. L'amic volc anar en una terra estranya per honrar son amat, e volc-se desmarxar per ço que no fos pres en lo camí. E tant no poc desmarxar de sos ulls plors, ni de sa cara magres faiçons e groga color, ni de son cor plants, pensaments, sospirs, tristícia, llanguiments, e per açò fo pres en lo viatge, e lliurat a turments per los enemics de son amat.

167. Estava pres l'amic en lo carçre d'amor. Pensaments, desigs e remembraments lo guardaven e l'encadenaven, per ço que no fugís a son amat; llanguiments lo turmentaven; paciència, esperança lo consolaven. Mo-

rira's l'amic; màs l'amat li demostrà son estament, e reviscolà l'amic.

168. Encontrà l'amic son amat. Conec l'amic son amat, e plorà. Reprès l'amat son amic per ço cor no plorava ans que l'hagués conegut, e demanà-li en què l'havia conegut, pus que no plorava. Respòs l'amic que en lo remembrament e en l'enteniment, e en sa volentat, on fo multiplicament encontinent que fo present a sos ulls corporals.

169. Demanà l'amat a l'amic què era amor. Respòs que presència de faiçons e de paraules d'amat en cor sospirant d'amador, e llanguiment per desig e per plors en cor d'amic.

170. Amor és bulliment d'audàcia e de temor per frevor; e amor és final volentat a desirar son amat. E amor és aquella cosa qui aucís l'amic con oí cantar de les bellees de son amat. E amor és ço en què és ma mort, e en què està tots jorns ma volentàt.

171. Devoció e enyorament trameteren, per missatgers, pensaments al cor de l'amic, per ço que pujàs l'aigua als ulls qui volien cessar dels plors en los quals havien llongament estats.

172. Deïa l'amic: — Si vosaltres, amadors, volets foc, venits a mon cor e encenets vostres llànties; e si volets aigua, venits als meus ulls, qui decorren de llàgremes; e si volets pensaments d'amor, venits-los pendre a mes cogitacions. —

173. Esdevenc-se un dia que l'amic cogitava en la gran amor que havia a son amat, e en los grans treballs e perills en què havia estat llongament per sa amor; e considerà que sos guaardons fossen grans. Dementre que l'amic cogitava en esta manera, ell remembrà que pagat l'havia son amat, per ço cor l'havia enamorat de ses faiçons, e cor per sa amor li li havia donats llanguiments.

174. Torcava l'amic sa cara e sos ulls de plors que sostenia per amor, per ço que no descobrís los llanguiments que li donava son amat; lo qual dix a son amic per què celava los senyals d'amor als altres amadors, los quals li havia donats per ço que l'enamoràs de honrar ses valors.

175. — Digues, home qui vas con a foll per amor, ¿tro a quant de temps seràs serf e sotsmès a plorar e a sostenir treballs e llanguiments? —. Respòs: — Tro al temps que mon amat, de l'ànima e del cos farà en mi departiment. —

176. — Digues, foll, has diners? —. Respòs: — He amat —. — ¿Has viles, ni castells, ni ciutats, comdats ni ducats? —. Respòs: — He amors, pensaments, plors, desirers, treballs, llanguiments, qui són mellors que emperis ni regnats. —

177. Demanaren a l'amic en què coneixia la sentència de son amat. Respòs que en la egualtat de plaers e llanguiments, a la qual son amat jutjava sos amadors.

178. — Digues, foll, ¿qui sap més d'amor: o aquell que n'ha plaer, o aquell que n'ha treballs e llanguiments? —. Respòs, e dix que la u sens l'altre no en pot haver coneixença.

179. Demanaren a l'amic per què no s'escusava dels falliments e de los falsos crims que les gents l'acusaven. Respòs que a escusar havia son amat que les gents blasmaven falsament, e que home on pot caer engan e error, no és quaix digne de nulla escusació.

180. — Digues, foll, ¿per què escuses amor con treballa e turmenta ton cos e ton cor? —. Respòs: — Per ço cor multiplica mos mèrits e ma benauirança. —

181. Complanyia's l'amic de son amat, con tant greument lo faïa turmentar a amor; e

escusava's l'amat muntiplicant a l'amic treballs e perills, pensaments, e llàgremes, e plors.

182. — Digues, foll, ¿per què escuses los culpables? —. Respòs: — Per ço que no sia semblant als acusants los innocents e els culpables. —

183. Llevava l'amat l'enteniment a entendre ses altees, per ço que l'amic enclinàs son remembrament a membrar sos defalliments, la volentat los menyspreàs e pujàs amar los acabaments de l'amat.

184. Cantava l'amic de son amat, e deïa, que tant li portava bona volentat, que totes les coses que aïrava per sa amor li eren plaents e benanances majors que les coses que amava sens la amor de son amat.

185. Anava l'amic per una gran ciutat, e demanava si trobaria null home ab qui pogués parlar a sa guisa de son amat. E mostraren-li un home pobre qui plorava per amor e cercava companyó ab qui pogués parlar d'amor.

186. Estava l'amic pensiu e embarbesclat con podien pendre començament sos treballs de les noblees de son amat, qui ha en si mateix tanta de benauirança.

187. Estaven les cogitacions de l'amic enfre oblidança de sos turments e enfre membrança de sos plaers; car los plaers que ha d'amor li remembren la benanança que ha per amor.

188. Demanaren a l'amic si era possible cosa que son amat lo desenamoràs. Respòs que no, dementre que la memòria membràs e l'enteniment entenés les nobleses de son amat.

189. — Digues, foll, ¿de què es fa la major comparació e semblança? — . Respòs: — D'amic e amat —. Demanaren-li per qual raó. Respòs que per amor, qui estava enfre amdós.

190. Demanaren a l'amat si havia haüda null temps pietat. Respòs que si no hagués haüda pietat, no hagra enamorat l'amic, ni l'hagra turmentat de sospirs e de plors, e de treballs e de llangors.

191. En un gran boscatge era l'amic, qui anava cercar son amat, e atrobà veritat e falsetat qui es contrastaven de son amat; car veritat lo lloava e falsetat lo blasmava. E per açò l'amic cridà amor que ajudàs a veritat.

192. Venc temptació a l'amic per ço que

li absentàs son amat, e que la memòria se despertàs e recobràs la presència de son amat, membrant aquell pus fortment que no l'havia membrat, per ço que l'enteniment més a ensús fos llevat a entendre, e la volentat a amar, son amat.

193. Oblidà, un dia, l'amic son amat, e membrà en altre dia que l'havia oblidat. E en aquell dia en lo qual l'amic membrava que son amat oblidat havia, fo l'amic en tristícia, e en dolor, e en glòria e en benanança, per oblidament e per membrança.

194. Tan fortment desirava l'amic llaors e honraments de son amat, que dubtava que els membràs; e tant fortment aïrava les deshonors de son amat, que dubtava que les aïràs. E per açò l'amic estava embarbesclat enfre amor e temor per son amat.

195. Moria l'amic per plaer, e vivia per llanguiments; e els plaers e els turments s'ajustaven e s'unien en ésser una cosa mateixa en la volentat de l'amic. E per açò l'amic, en un temps mateix, moria e vivia.

196. Oblidar e innorar volgra l'amic son amat una hora tan solament per ço que hagués alcun repòs a sos llanguiments. Mas, cor li fóra passió l'oblidament e la innorància,

hac paciència e exalçà son enteniment e sa memòria a contemplar son amat.

197. Tant amava l'amic son amat que de tot ço que li deïa lo creïa, e tant lo desirava entendre que tot ço que n'oïa dir volia entendre per raons necessàries. E per açò la amor de l'amic estava enfre creença e intel·ligència.

198. Demanaren a l'amic qual cosa era pus lluny de son coratge, e ell respòs que desamor. E demanaren-li per qual raó. Respòs que per ço cor ço qui era pus prop a son coratge era amor, qui és contrari de desamor.

199. — Digues foll, has enveja? —. Respòs: — Hoc, totes les vegades que oblid la llarguea e les riquees de mon amat. —

200. — Digues, amador, has riquea? —. Respòs que: — Hoc: amor —. — Has pobrea? —. — Hoc: amor —. — Per què? —. — Per ço cor no és amor major, e cor no enamora molts amadors a honrar los honraments de mon amat. —

201. — Digues, amat, on és ton poder? —. Respòs: — En lo poder de mon amat —. — Ab què t'esforces contra tos enemics? —. — Ab les forces de mon amat —. — ¿Ab què et

conhortes? —. — Ab los tresors eternals de mon amat. —

202. — Digues, foll, ¿qual ames més: o la misericòrdia de ton amat, o la justícia de ton amat? —. Respòs que tant li covenia amar e tembre justícia, que nulla majoritat de voler no devia haver en sa volentat a amar nulla cosa sobre la justícia de son amat.

203. Combatien-se colpes e mèrits en la consciència e en la volentat de l'amic; e justícia, membrança, muntiplicaven consciència; e misericòrdia, esperança, muntiplicaven benanança en la volentat de l'amat. E per açò los mèrits vencien les colpes e torts en la penitència de l'amic.

204. Afermava l'amic que en son amat era tota perfecció; negava que en son amat no havia null defalliment. E per açò era qüestió qual era major: o la afermació, o la negació.

205. Eclipse fo en lo cel, e tenebres en la terra; e per açò l'amic remembrà que pecat li havia llongament absentat son amat de son voler, per la qual absència tenebres havien exilada la llugor de son enteniment, ab la qual se representa l'amat a sos amadors.

206. Venc amor en l'amic, a la qual amor l'amic demanà què volia. E amor li dix que ella era venguda en ell per ço que l'acostumàs e el nodrís en tal manera que, a la mort, pogués vençre sos mortals enemics.

207. Malalta fo amor con l'amic oblidà son amat; e malalt és l'amic, car, per sobre-membrar, son amat li dóna treballs, ànsies e llanguiments.

208. Atrobà l'amic un home qui moria sens amor. Plorà l'amic la deshonor que l'amat prenia en la mort de aquell home qui moria sens amor, e dix a aquell home per què moria sens amor; e ell respòs que per ço cor no havia qui li hagués donada coneixença d'amor ni qui l'hagués nodrit a ésser amador. E per açò l'amic sospirà en plorant, e dix: — Ah, devoció!, ¿quan serets major, per ço que la colpa sia menor e que lo meu amat haja molts frevents, ardits, lloadors, amadors, qui no dubten a lloar sos honraments? —

209. Temptà l'amic amor, si es poria sostenir en son coratge sens que no remembràs son amat, e cessà son cor de pensar e sos ulls de plorar; e aniquilà's amor, e romàs l'amic embarbesclat, e demanà a les gents si havien vista amor.

210. Amor, amar, amic e amat se covenen tan fortment, que una actualitat són en essència, e diverses coses són l'amic e l'amat concordants sens nulla contrarietat e diversitat de essència. E per açò l'amat és amable sobre totes altres amors.

211. — Digues, foll, ¿per què has tan gran amor? —. Respòs: — Cor llong e perillós és lo viatge en lo qual vaig cercar mon amat. Ab gran feix lo'm cové encercar, e ivaçosament me cové anar; e totes aquestes coses no poria complir sens gran amor. —

212. Vetlava, dejunava, plorava, almoina faïa, en terres estranyes anava l'amic per ço que pogués a son amat moure sa volentat, e enamorar sos sotsmeses per honrar sos honraments.

213. Si no abasta la amor de l'amic a moure son amat a pietat e perdó, abasta l'amor de l'amat a donar a ses creatures gràcia e benedicció.

214. — Digues, foll, ¿per qual cosa pots ésser pus semblant a ton amat? —. Respòs: — Per entendre e amar de tot poder les faiçons de mon amat. —

215. Demanaren a l'amic si son amat

havia defalliment de nulles coses, e respòs que hoc, de amadors, lloadors, a honrar ses valors.

216. Feria l'amat lo cor de son amic ab vergues d'amor per ço que li faés amar l'arbre d'on l'amat collí les vergues ab què fer sos amadors, en lo qual arbre soferí mort, e llangors e deshonors per restaurar a amor los amadors que perduts havia.

217. Encontrà l'amic son amat, e viu-lo molt noble e poderós, e digne de tot honrament; e dix-li que fortment se meravellava de les gents, qui tan poc l'amaven, e el coneixien e l'honraven, con ell ne fos tan digne. E l'amat li respòs dient que ell havia pres molt gran engan en ço que havia creat home per ço que en fos amat, conegut, honrat, e de mil hòmens los cent lo temien e l'amaven tan solament, e de los cent los noranta lo temien per ço que no els donàs pena, e los deu l'amaven per ço que els donàs glòria; e no era quaix qui l'amàs per sa bonea e sa nobilitat. Con l'amic oí aquestes paraules, plorà fortment en la deshonor de son amat, e dix: — Amat, qui tant has donat a home e tant l'has honrat, ¿per què home ha tant tu en oblit? —

218. Lloava l'amic son amat, e deïa que ell havia trespassat *on*, cor ell és lla on no pot

atènyer *on*. E per açò con demanaren a l'amic on era son amat, respòs: — Es —, mas no es sabia on; emperò sabia que son amat és en son remembrament.

219. Comprà l'amat ab sos honraments un home esclau e sotsmès a pensaments, llanguiments, sospirs e plors, e demanà-li què menjava ni bevia. Respòs que ço que ell volia. Demanà-li què vestia. Respòs que ço que ell volia. Dix l'amat: — ¿Has gens de volentat? —. Respòs que serf e sotsmès no ha altre voler mas obeir a son senyor e son amat.

220. Demanà-li l'amat a son amic si havia paciència. Respòs que totes coses li plaïen, e per açò no havia ab què hagués paciència; car qui no havia senyoria en sa volentat no podia ésser impacient.

221. Amor se donava a qui es volia, e car a molts hòmens no es donava e los amadors fortment no enamorava, pus n'havia llibertat; per açò l'amic, d'amor se clamava e amor acusava a son amat. Mas amor s'escusava dient que ella no era contra franca volentat, per ço cor gran mèrit e gran glòria desirava a sos amadors.

222. Gran contrast e gran discòrdia fo enfre l'amic e amor, per ço cor l'amic s'ujava

dels treballs que sostenia per amor; e era questió si era per defalliment d'amor o de l'amic. E vengren a jutjament de l'amat, lo qual puní l'amic ab llanguiment, e guaardonà-lo ab muntiplicament d'amor.

223. Questió fo si amor era pus prop a pensament o a paciència. Solvé l'amic la questió, e dix que amor és engenrada en los pensaments, e és sostentada en la paciència.

224. Veïns de l'amic són los bells capteniments de l'amat, e los veïns de l'amat són los pensaments de son amic, e los treballs e els plors que sosté per amor.

225. Volc pujar molt altament la volentat de l'amic per ço que molt amàs son amat, e manà a l'enteniment que pujàs a tot son poder; e l'enteniment ho manà al remembrament. E tots tres pujaren contemplar l'amat en sos honraments.

226. Partí's volentat de l'amic, e donà's a l'amat; e l'amat mès en presó la volentat en l'amic, per ço que fos per ell amat e servit.

227. Deïa l'amic: — No es cuid mon amat que jo sia departit a amar altre amat; cor amor m'ha tot ajustat a amar un amat tan solament —. Respòs l'amat, e dix: — No es

cuid mon amic que jo sia amat e servit per ell tan solament, ans he molts amadors per qui són amat pus fortment e pus llongament que per sa amor. —

228. Deïa l'amic a son amat: — Amable amat! Tu has mos ulls acostumats e nodrits a veer, e mes orelles a oir, tos honraments; e per açò és acostumat mon cor a pensaments, per los quals has acostumat mos ulls a plorar e mon cos a llanguir —. Respòs l'amat a l'amic, e dix que sens aitals costumes e nodriments no fóra escrit en lo llibre son nom, en lo qual són escrits tots aquells qui vénen a eternal benedicció, e són delits llurs noms del llibre on són escrits aquells qui van a eternal maledicció.

229. En lo cor de l'amic s'ajusten los nobles capteniments de l'amat, e muntipliquen los pensaments e els treballs de l'amic, lo qual fóra finit e mort si l'amat muntiplicàs en los pensaments de l'amic pus de sos honraments.

230. Venc l'amat albergar a l'hostal de son amic, e féu-li son amic llit de pensaments; e servien-li sospirs e plors. E pagà l'amat son hostal, de remembraments.

231. Mesclà amor los treballs e els plaers en los pensaments de l'amic; e clamaren-se

los plaers, d'aquell mesclament, e acusaren amor a l'amat; e feniren e deliren los plaers, con l'amat los hac departits dels turments que amor dóna a sos amadors.

232. Los senyals de les amors que l'amic ha a son amat són, en lo començament, plors, e en lo mig tribulacions, e en la fi mort. E per aquells senyals l'amic preïca los amadors de son amat.

233. Asoliava's l'amic, e acompanyaven son cor pensaments, e sos ulls llàgremes e plors, e son cos afliccions e dejunis. E con l'amic tornava en la companyia de les gents, desenparaven-lo totes les coses damunt dites, e estava l'amic tot sol enfre les gents.

234. Amor és mar tribulada de ondes e de vents, qui no ha port ni ribatge. Pereix l'amic en la mar, e en son perill pereixen sos turments e neixen sos compliments.

235. — Digues, foll, què és amor? —. Respòs: — Amor és concordança de tesòrica e de pràctica a una fi, a la qual se mou lo compliment de la volentat de l'amic, per ço que faça a les gents honrar e servir mon amat —. E és questió si la fi covè pus forment ab la volentat de l'amic qui desitja ésser ab son amat.

236. Demanaren a l'amic qui era son amat. Respòs que ço qui el faïa amar, desirar, llanguir, sospirar, plorar, escarnir, morir.

237. Demanaren a l'amat qui era son amic. Respòs que aquell qui per honrar e lloar sos honraments no dubtava nulles coses, e qui a totes coses renunciava per obeir sos manaments e sos consells.

238. — Digues, foll, ¿qual feix és pus feixuc e pus greu: o treballs per amor, o treballs per desamor? —. Respòs que ho demanàs als hòmens qui fan penitència per amor de son amat o per temor dels turments infernals.

239. Adormí's l'amic e morí amor, car no hac de què visqués. Despertà's l'amic e reviscolà amor en los pensaments que l'amic tramès a son amat.

240. Deïa l'amic que ciència infusa venia de volentat, devoció, oració, e ciència *adquisita* venia de estudi, enteniment. E per açò és questió qual ciència és pus tost en l'amic, ni qual li és pus agradable, ni qual és major en l'amic.

241. — Digues, foll, ¿d'on has tes necessitats? —. Respòs: — De pensaments, e de desirar, adorar, treballar, perseverança —. — ¿E

d'on has totes aquestes coses? —. Respòs: —D'amor —. — E d'on has amor? —. — De mon amat —. — E d'on has ton amat? —. — De si mateix tan solament. —

242. Digues, foll, ¿vols ésser franc de totes coses? —. Respòs que hoc, exceptat son amat. — Vols ésser catiu? —. Respòs que hoc: — De sospirs e pensaments, treballs, e perills, e exils, plors, a servir mon amat, al qual són creat per lloar ses valors. —

243. Turmentava amor l'amic, per lo qual turment plorava e planyia l'amic. Cridava'l son amat que s'acostàs a ell per ço que sanàs. On, pus l'amic a son amat s'acostava, pus fortment amor lo turmentava, cor més d'amor sentia. E cor més de plaers sentia on més amava, pus fortment l'amat de sos llanguiments lo sanava.

244. Malalta era amor. Metjava-l[a] l'amic ab paciència, perseverança, obediència, esperança. Guaria l'amor, e emmalaltia l'amic. Sanava-lo l'amat donant-li remembrament de ses virtuts e de sos honraments.

245. — Digues, foll, què és *solitudo*? —. Respòs: — Solaç e companyia d'amic e amat — . — ¿E què és solaç e companya? —. Respòs que

solitudo estant en coratge d'amic qui no membra mas tan solament son amat.

246. Questió fo feta a l'amic on és major perill: o en sostenir treballs per amor, o benanances. Acordà's l'amic ab son amat, e dix que perills per malanances són per impaciència, e perills per benanances són per desconeixença.

247. Solvé l'amat amor, e llicencià les gents que en prenguessen a tota llur volentat; e a penes atrobà amor qui la metés en son coratge. E per açò plorà l'amic e hac tristícia de la deshonor que amor pren çajús enfre nós, per falses amadors e per hòmens desconeixents.

248. Aucís amor en lo coratge de son vertader amic totes coses, per ço que hi pogués viure e caber, e hagra mort l'amic si no hagués membrança de son amat.

249. Havia en l'amic dos pensaments: la un cogitava tots jorns en la essència e en les virtuts de son amat; e l'altre cogitava en les obres de son amat. E per açò era questió qual pensament era pus llugorós, pus agradable a l'amat e a l'amic.

250. Morí l'amic per força de gran amor.

Soterrà'l en sa terra l'amat, en la qual fo l'amic resuscitat. E és questió l'amic de qual reebé major do.

251. En la presó de l'amat eren malanances, perills, llanguiments, deshonors, estranyedats, per ço que no embargassen son amic a lloar sos honraments, e a enamorar los hòmens qui l'han en menyspreament.

252. Estava l'amic un dia denant molts, hòmens que son amat havia en est món massa honrats, per ço cor lo deshonraven en llurs pensaments. Aquells menyspreaven son amat e escarnien sos servidors. Plorà l'amic, tirà sos cabells, baté sa cara e rompé sos vestiments, e cridà altament: — ¿Fo anc fet tan gran falliment con menysprear mon amat? —

253. — Dígues, foll, vols morir? —. Respòs que hoc: — En los delits d'aquest món e en los pensaments dels maleïts qui obliden e deshonren mon amat; en los quals pensaments no vull ésser entès ni volgut, pus que no hi és mon amat. —

254. — Si tu, foll, dius veritat, seràs per les gents ferit e escarnit, reprès, turmentat e mort —. Respòs: — Segons aitals paraules se segueix que si deïa falsies fos lloat amat, ser-

vit, honrat per les gents, e defès dels amadors de mon amat. —

255. Falses lloadors blasmaven un dia l'amic en presència de son amat. Havia l'amic paciència, e l'amat justícia, saviea, poder. E l'amic amà més ésser blasmat e reprès, que ésser negun dels falses blasmadors.

256. Sembrava l'amat diverses sements en lo cor de son amic, d'on neixia, e fullava e floria un fruit, tan solament. E és questió si d'aquell fruit poden néixer diverses sements.

257. Sobre amor està molt altament l'amat, e dejús amor està molt baixament l'amic. E amor, qui està en lo mig, davalla l'amat a l'amic, e puja l'amic a l'amat. E del davallament e pujament pren començament la amor per la qual llangueix l'amic e és servit l'amat.

258. A la dreta part d'amor està l'amat, e l'amic està a la sinestra; e per açò, sens que l'amic no pas per amor, no pot pervenir a son amat.

259. Denant amor està l'amat, e detràs l'amat està l'amic. E per açò l'amic no pot pervenir a amor tro que ha passats sos pensaments e sos desirers per l'amat.

260. Fa l'amat a son amic dos, semblants a si mateix, amats, en honraments e valor. E enamora's l'amic de tots tres egualment; jatsia que l'amor sia una tan solament, a significança de la unitat, una en tres amats essencialment.

261. Vestí's l'amat del drap on era vestit son amic, per ço que fos son companyó en glòria, eternalment. E per açò l'amic desirà tots jorns vermells vestiments, per ço que el drap sia mills semblant als vestiments de son amat.

262. — Digues, foll, ¿què faïa ton amat ans que el món fos? —. Respòs :— Convenia's a ésser per diverses proprietats eternals, personals, infinides, on són amic e amat.

263. Plorava e havia tristícia l'amic con veïa a los infeels innorantment perdre son amat; e alegrava's en la justícia de son amat, qui turmentava aquells qui el coneixien e li eren desobedients. E per açò fo-li feta questió, qual era major: o sa tristícia, o sa alegrança, ni si havia major benanança con veïa honrar son amat, o major malanança con lo veïa deshonrar.

264. Esguardava l'amic son amat en la major diferència e concordança de virtuts, e

en la major contrarietat de virtuts e de vicis, e en ésser perfecció, qui es covenen pus fortment sens defalliment e no ésser, que ab defalliment e ab no ésser.

265. Los secrets de son amat veïa l'amic, per diversitat, concordança, qui li revelaven pluralitat, unitat en son amat, per major conveniment de essència sens contrarietat.

266. Digueren a l'amic que si corrupció, qui és contra ésser, en ço qui és contra generació, qui és contra no ésser, era eternalment corrompent corromput, impossible cosa seria que no ésser ni fi se concordàs ab la corrupció ni el corromput. On, per estes paraules, l'amic viu en son amat generació eternal.

267. Si fos falsetat ço per què l'amic pot més amar son amat, fóra veritat ço per què l'amic no pot tant amar son amat; e si açò fos enaixí, seguira's que defalliment fos de major e de veritat en l'amat, e hagra en l'amat concordança de falsetat e menor.

268. Lloava l'amic son amat, e deïa que si son amat ha major possibilitat a perfecció e major impossibilitat a imperfecció, cové que son amat sia simple, pura actualitat en essència e en operació. On, dementre que l'amic

enaixí lloava son amat, li era revelada la trinitat de son amat.

269. Veïa l'amic en nombre de un e de tres major concordança que en altre nombre, per ço cor tota forma corporal venia de no ésser a ésser, per lo nombre damunt dit. E per açò l'amic esguardava la unitat e la trinitat de son amat per la major concordança de nombre.

270 L'amic lloava lo poder, e el saber, e el voler de son amat, qui havien creades totes coses, enfora pecat; lo qual pecat no fóra sens lo poder, e el saber, e el voler de son amat; al qual pecat no són ocasió lo poder, ni el saber, ni el voler de son amat.

271. Lloava e amava l'amic son amat con l'havia creat e li havia donades totes coses, e lloava'l e amava'l con li plac pendre sa semblança e sa natura. E d'açò cové ésser feta questió, qual llaor e amor deu haver major perfecció.

272. Temptà amor l'amic, de saviesa; e féu-li questió si l'amat l'amava més en pendre sa natura o en recrear-lo. E l'amic fo embarbesclat tro que respòs que la recreació se convenc a esquivar malanança, e la encarnació

a donar benanança. E de la responsió fo feta altra questió: qual fo major amor.

273. Anava l'amic demanar almoina per les portes, per ço que remembràs la amor de son amat a sos servidors, e per ço que usàs de humilitat, pobretat, paciència, qui són coses agradables a son amat.

274. Demanaren perdó a l'amic per amor de son amat; e l'amic, no tan solament perdonà, ans los donà si mateix e sos béns.

275. Ab llàgremes de sos ulls recontava l'amic la passió e la dolor que son amat sostenc per sa amor; e ab tristícia, pensaments, escrivia les paraules que deïa; e ab misericòrdia, esperança, se conhortava.

276. L'amat e amor vengren veer l'amic qui dormia. L'amat cridà a son amic, e amor lo despertà. E l'amic obeí a amor, e respòs a son amat.

277. Nodria l'amat son amic a amar, e amor ensenyava-li a perillar; e paciència l'adoctrinava con qui sostengués treballs per la amor d'aquell a qui s'és donat per servidor.

278. Demanava l'amat a les gents si havien vist son amic, e ells demanaren-li les ca-

litats de son amic; e l'amat dix que son amic era ardit, temerós, ric e pobre, alegre, trist, consirós, e llanguia tots jorns per sa amor.

279. Demanaren a l'amic si volia vendre son desirer, e ell respòs que venut l'havia a son amat per un tal diner que tot lo món ne poria ésser comprat.

280. — Preïca, foll, e digues paraules de ton amat. Plora, dejuna! —. Renuncià al món l'amic, e anà cercar son amat ab amor, e lloava-lo en aquells llocs on era deshonrat.

281. Bastia e obrava l'amic una bella ciutat on estegués son amat. Ab amor, pensaments, plants, plors e llanguiments la obrava; e ab plaers, esperança, devoció la ornava; e ab fe, justícia, prudència, *fortitudo*, temprança la guarnia.

282. Bevia l'amic amor en la font de son amat, en la qual l'amat llavà los peus a son amic, qui moltes vegades ha oblidats e menyspreats sos honraments. Per què, lo món és en defalliment.

283. — Digues, foll, què és pecat? —. Respòs: — Entenció girada e enversada contra la final entenció e raó per què mon amat ha creades totes coses. —

284. Veïa l'amic que el món és creat, con sia cosa que eternitat se convenga mills ab son amat, qui és essència infinida en granea e en tota perfecció, que ab lo món, qui ha quantitat finida. E per açò, en la justícia de son amat veïa l'amic que la eternitat de son amat covè ésser davant a temps e a quantitat finida.

285. Escusava l'amic son amat a aquells qui deïen que el món és eternal, dient que son amat no hagra justícia perfeta si no retés a cascuna ànima son cos, a lo qual no fóra bastant lloc ni matèria ordinal; ni el món no fóra ordenat a una fi tan solament, si fos eternal; e si no ho fos, defallira en son amat perfecció de volentat, saviea.

286. — Digues, foll, ¿en què has coneixença que la fe catòlica sia vera, e la creença dels jueus e dels sarraïns sia en falsetat e error? —. Respòs: — En les deu condicions del *Llibre del gentil e dels tres savis.* —

287. — Digues, foll, ¿en què comença saviea? —. Respòs: — En fe e en devoció, qui són escala on puja l'enteniment entendre los secrets de mon amat —. — E fe e devoció, ¿d'on han començament? —. Respòs: — De mon amat, qui inlumina fe e escalfa devoció. —

288. Demanaren a l'amic qual cosa era

major: o possibilitat, o impossibilitat. Respòs que possibilitat era major en creatura, e impossibilitat en son amat, con sia cosa que possibilitat e potència se concorden, e impossibilitat e actualitat.

289. — Digues, foll, ¿qual cosa és major: o diferència, o concordança? —. Respòs que, fora son amat, diferència era major en pluralitat, e concordança en unitat. Mas en son amat eren eguals en diferència e unitat.

290. — Digues, amador, què és valor? —. Respòs que lo contrari de la valor d'aquest món, la qual és desirada per los falses amadors vanaglorioses qui volen valer havents desvalor, e per ésser perseguidors de valor.

291. — Digues, foll, ¿has vist home qui sia orat? —. Respòs que ell havia vist un bisbe qui havia a sa taula molts anaps, e moltes escudelles e talladors d'argent, e havia en sa cambra moltes vestedures e gran llit, e en ses caixes molts diners; e a la porta de son palau havia pocs pobres.

292. — Foll, saps què és viltat? —. Respòs: — Vils pensaments —. — ¿E què és lleialtat? —. — Temor de mon amat, nada de caritat e de vergonya, qui tem blasme de les gents —. — E què és honrament? —. Respòs: — Cogitar

mon amat, e desirar e lloar sos honraments. —

293. Los treballs e les tribulacions que l'amic sostenia per amor l'alteraren e l'enclinaren a impaciència; e reprès-lo l'amat ab sos honraments e ab sos prometiments, dient que poc sabia d'amor, que s'alterava per maltrets ni per benanança. Hac l'amic contricció e plors, e pregà son amat que li retés amors.

294. — Foll, digues, què és amor —. Respòs que amor és aquella cosa qui los francs met en servitut, e a los serfs dóna llibertat. E és questió a qual és pus prop amor: o a llibertat, o a servitut.

295. Cridava l'amat son amic, e ell li responia dient: —¿Què et plau, amat, que ets ulls de mos ulls, e pensament de mos pensaments, e compliment de mos compliments, e amor de mes amors, e, encara, començament de mos començaments? —

296. Amat — deïa l'amic —, a tu vaig, e en tu vaig, car m'apelles. Contemplar vaig contemplació, ab contemplació de ta contemplació. En ta virtut só, e ab ta virtut venc a ta virtut, d'on prenc vertut. Salut-te ab ta salutació, qui és ma salutació, en ta salutació, de la qual esper salutació perdurable en be-

nedicció, en la qual beneït só en ma benedicció. —

297. — Alt est, amat, en tes altees, a les quals exalces ma voluntat, exalçada en ton exalçament ab ta altea, qui exalça en mon remembrament mon enteniment, exalçat en ton exalçament, per conèixer tos honraments, e per ço que la volentat n'haja exalçat enamorament, e la memòria n'haja alta remembrança. —

298. — Glòria est, amat, de ma glòria, e ab ta glòria, en ta glòria, dónes glòria a ma glòria, qui ha glòria de ta glòria. Per la qual tua glòria me són glòria, egualment, los treballs e los llanguiments qui em vénen per honrar ta glòria ab los plaers e els pensaments qui em vénen de ta glòria. —

299. — Amat, en lo carçre d'amor me tens enamorat ab tes amors, qui m'han enamorat de tes amors, per tes amors e en tes amors. Cor als no est, mas amors, en les quals me fas estar sol e ab companyia de tes amors, e de tos honraments. Car tu est sol en un sol, qui són solitari ab mos pensaments, con la soliditat tua, sola en honors, m'haja sola a honrar e lloar ses valors sens temor dels desconeixents qui no t'han sol en llurs amors. —

300. —Solaç est, amat, de solaç; per què en tu assolaç mos pensaments ab ton solaç qui és solaç e confort de mos llanguiments e de mes tribulacions, qui són tribulades en ton solaç con no assolaces los innorants ab ton solaç e con los coneixents de ton solaç no enamores pus fortment a honrar tos honraments. —

301. Clamava's l'amic a son senyor de son amat, e a son amat de son senyor. Deïen lo senyor e l'amat: — ¿Qui fa en nós departiment, qui som una cosa tan solament? —. Responia l'amic, e deïa que pietat de senyor e tribulació per amat.

302. Perillava l'amic en lo gran pèlag d'amor, e confiava's en son amat, qui li acorria ab tribulacions, pensaments, llàgremes e plors, sospirs e llanguiments; per ço cor lo pèlag era d'amors, e de honrar ses honors.

303. Alegrava's l'amic cor era son amat, cor per son ésser és tot altre ésser esdevengut, e sostentat, e obligat, e sotsmès a honrar, servir l'ésser de son amat, qui per null ésser no pot ésser delit, ni encolpat, ni minvat, ni crescut.

304. — Amat! En la tua granea fas grans mos desirers, e mos pensaments e mos tre-

balls. Con tan es[t] gran que tota res és gran que de tu ha membrança, e enteniment e plaer; e ta granea fa poques totes coses qui són contra tos honraments e manaments. —

305. — Eternalment comença, e ha començat, e començarà mon amat; e eternalment no comença, ni ha començat, ni començarà. E aquests començaments no són contradicció en mon amat, per ço cor és eternal, e ha en si unitat e trinitat. —

306. — Lo meu amat és un, e en sa unitat s'uneixen en una volentat mos pensaments e mes amors; e la unitat de mon amat abasta a totes unitats e a totes pluralitats; e la pluralitat qui és en mon amat abasta a totes unitats e pluralitats. —

307. — Sobirà bé és lo bé de mon amat, qui és bé de mon bé; car és bé, mon amat sens altre bé; cor si no ho fos, mon bé fóra d'altre bé sobirà. E cor no ho és, sia doncs tot lo meu bé despès en esta vida, a honrar lo sobirà bé, cor enaixí cové. —

308. — Si tu, amat, saps mi pecador, sí et fas tu piadós e perdonador. E cor ço que saps en tu és mellor que mi, doncs jo sé en tu perdó e amor, pus que tu fas saber a mi

contricció, e dolor, e desirer de pendre mort per lloar ta valor. —

309. — Lo teu poder, amat, me pot salvar per benignitat, pietat e perdó, e pot-me damnar per justícia e per colpes de mos falliments. Complesca ton poder ton voler en mi; cor tot és compliment, sia que em dons salvació o damnament. —

310. — Amat! Veritat visita la contricció de mon cor, e puja aigua a mos ulls con ma volentat la ama. E car la tua veritat és sobirana, puja veritat çajús ma volentat, a honrar tos honraments, e davalla-la a desamar mos defalliments. —

311. — Anc ver no fo ço en què mon amat no fo, e fals és ço en què mon amat no és, e fals serà ço en què mon amat no serà. E per açò, de necessitat és que sia veritat tot quant serà, ni fo, ni és, si mon amat hi és; e per açò fals és qui és enver on mon amat no és, sens que no se'n segueix contradicció. —

312. Creà l'amat e destruí l'amic. Jutjà l'amat, plorà l'amic. Recreà l'amat, glorià a l'amic. Fení l'amat sa operació, e romàs l'amic eternalment en companyia de son amat.

313. Per les carreres de vegetació e de

sentiment, e de imaginació, e de enteniment, volentat, anava l'amic cercar son amat; e en aquelles carreres havia l'amic perills e llanguiments per son amat, per ço que exalçàs son enteniment e sa volentat a son amat, qui vol que els seus amadors l'entenen e l'amen altament.

314. Mou-se l'amic a ésser per l'acabament de son amat, e mou-se a no ésser per son defalliment. E per açò és questió qual dels dos moviments ha major apoderament en l'amic, naturalment.

315. — Posat m'has, amat, enfre mon mal e ton bé. A la tua part sia pietat, misericòrdia, paciència, humilitat, perdó, ajuda e restaurament; a la mia part sia contricció, perseverança, membrança, ab sospirs, llàgremes e plors de la tua santa passió. —

316. — Amat, qui em fas amar! Si no m'ajudes, ¿per què em volguist cercar? ¿Ni per què per mi portest tantes llangors, ni sostenguist tan greu passió? Pus tant m'has ajudat a exalçar, ajuda'm, amat, a davallar, a membrar, aïrar mes colpes e mos defalliments, per ço que mills mos pensaments pusquen pujar a desirar, honrar, lloar tes valors. —

317. — Mon voler has fet franc a amar,

amat, tos honraments, e a menysprear tes valors, per ço que pusques a mon voler muntiplicar tes amors. —

318. — En aquesta llibertat has, amat, perillada ma volentat. Amat! En aquest perill deus remembrar ton amic, qui de sa volentat franca trau servitut a lloar tes honors e a muntiplicar en son cos llanguiments e plors. —

319. — Amat! Anc de tu en ton amic no venc colpa ni falliment, ni en ton amic compliment sens ton do e perdó. E doncs, pus l'amic t'ha en aital possessió, no l'hages en oblit en ses tribulacions ni en son perillament. —

320. — ¡Amat, qui en un nom est nomenat hom e Déu! En aquell nom, Jesucrist, te vol ma volentat home e Déu; e si tu, amat, has tant honrat ton amic sens sos mèrits, en nomenar e voler ton nom, ¿per què no honres tants hòmens innorables qui escientalment no són estats tant colpables al teu nom, Jesucrist, con és estat lo teu amic? —

321. Plorava l'amic, e deïa a son amat aquestes paraules: — Amat! No fuist anc avar ni cobeu al teu amic, en donar ésser ni en recrear-lo, ni en donar-li moltes creatures a son servii. Doncs, ¿d'on vendria, amat, que tu,

qui est sobirana llibertat, fosses avar a ton amic, de plors, pensaments, llanguiments, saviea e amors, a honrar tes honors? E per açò, amat, lo teu amic te demana vida llonga, per tal que pusca reebre de tu molts dels dons damunt dits. —

322. — Amat! Si tu ajudes als hòmens justs, de llurs mortals enemics, ajuda a muntiplicar mos pensaments en desirar tes honors; e si tu ajudes als hòmens injusts, con recobren justícia, ajuda al teu amic con faça de ta volentat sacrifici a ta llaor, e de son cos, a testimoni d'amor per via de martire. —

323. — No ha mon amat diferència en humilitat, humil, humiliat, cor tot és humilitat en pura actualitat. E per açò l'amic reprèn ergull, qui vol pujar a son amat aquells qui en est món la humilitat de mon amat ha tan honrat; e ergull los ha vestits de hipocresia, vanaglòria, vanitats. —

324. Humilitat ha humiliat l'amat a l'amic, per contricció; e sí es féu per devoció. E és questió en qual d'amdues l'amat fos pus fortment humiliat a l'amic.

325. Hac l'amat, per sa perfecció, misericòrdia de son amic, e sí s'hac per les necessitats de son amic. E fo questió per qual de

les dues raons l'amat perdonà pus fortment les colpes de son amic.

326. — Pregaven Nostra Dona e los àngels, e els sants de glòria, mon amat; e con remembré la error en què el món és per desconeixença, membré gran la justícia de mon amat, e gran la desconeixença de sos amics. —

327. Pujava l'amic los poders de sa ànima, per escala de humanitat, gloriejar la divina natura; e per la divinal natura davallava los poders de sa ànima per gloriejar en la humana natura son amat.

328. On pus estretes són les vies on l'amic va a son amat, pus amples són les amors; e on pus estretes són les amors, pus amples són les vies. E per açò en totes maneres ha l'amic, per son amat, amors e treballs, e llanguiments, e plaers, e consolacions.

329. Ixen amors d'amors, e pensaments de llanguiments, e plors de llanguiments; e entren amors en amors, e pensaments en plors, e llanguiments en sospirs. E l'amat esguarda's son amic, qui ha per sa amor totes aquestes tribulacions.

330. Tranuitaren e faïen romeries e pelegrinacions los desirers e els remembraments

de l'amic en les noblees de son amat, e aportaven a l'amic faiçons, e omplien son enteniment de resplandor, per la qual la volentat muntiplicava ses amors.

331. L'amic, ab sa imaginació, pintava e formava les faiçons de son amat en les coses corporals, e ab son enteniment les polia en les coses esperituals, e ab volentat les adorava en totes creatures.

332. Comprà l'amic un dia de plors per un altre de pensaments, e vené un dia d'amors per altre de tribulacions; e muntiplicaren ses amors e sos pensaments.

333. Era l'amic en terra estranya, e oblidà son amat, e enyorà's de son senyor, e sa muller, e sos infants, e de sos amics. Mas retornà remembrar son amat, per ço que fos consolat e que la sua estranyedat no li donàs enyorament ni marriment.

334. Oïa l'amic paraules de son amat, en les quals lo veïa son enteniment, per ço cor la volentat havia plaer d'aquell oïment; e lo remembrament membrava les virtuts de son amat, e los seus prometiments.

335. Oïa blasmar l'amic son amat, en lo qual blasme veïa l'enteniment, la justícia e la

paciència de son amat, cor la justícia punia los blasmadors, e la paciència los esperava a contricció, penediment. E per açò és questió en qual dels dos l'amic creïa pus fortment.

336. Malalt fo l'amic, e féu testament ab consell de son amat. Colpes e torts lleixà a penediment, penitència, e delits temporals lleixà a menyspreament; a sos ulls lleixà plors, e a son cor sospirs e amors; e a son enteniment lleixà les faiçons de son amat; e a son remembrament la passió que sostenc per sa amor son amat; e a son negoci lleixà l'endreçament dels infeels, qui innorantment van a perdiment.

337. Odorà l'amic flors, e remembrà pudors en ric, e en luxuriós, e en desconeixent ergullós. Gustà l'amic dolçors, e entès amargors en les possessions temporals, e en l'entrament e iximent d'aquest món. Sentí l'amic plaers temporals, e l'enteniment entès lo breu traspassament d'aquest món e los perdurables turments als quals són ocasió los delits qui a aquest món són agradables.

338. Hac l'amic fam, set, calor, e fred, pobretat, nuedat, malaltia, tribulació; e fóra finit si no hagués membrança de son amat, qui el sanà ab esperança, remembrament, e ab lo

renunciament d'aquest món, e ab lo menyspreament del blasme de la gent.

339. Enfre treball e plaer era lo llit de l'amic: ab plaer s'adormia, e ab treball se despertava. E és questió a quals de aquests dos és pus prop lo llit de l'amic.

340. En ira s'adormí l'amic, cor temia lo blasme de la gent; e despertà's en paciència con remembrà llaors de son amat. E és qüestió, l'amic de qui hac major vergonya: o de son amat, o de les gents.

341. Cogità l'amic en la mort e hac paor tro que remembrà la ciutat de son amat, de la qual mort e amor són portals e entrament.

342. Clamava's l'amic a son amat de temptacions qui li venien tots jorns treballar sos pensaments. E l'amat li respòs dient que temptacions són ocasió con hom recorra ab remembramemt remembrar Déu e amar sos honrats captenimenst.

343. Perdé l'amic una joia que molt amava, e fóra's desconsolat, tro que son amat li féu questió, qual cosa li era pus profitable: o la joia que havia, o la paciència que hac en les obres de son amat.

344. Dormia l'amic considerant en los treballs e els empatxaments los quals ha en servir son amat, e hac paor que ses obres no perissen per aquells empatxaments. Mas l'amat li tramès consciencia, qui el despertàs en sos mèrits e en los poders de son amat.

345. Havia l'amic a anar llongues carreres, e dures, e aspres; e era temps que anàs per aquelles e que portàs lo gran feix que amor fa portar a sos amadors. E per açò l'amic alleujà sa ànima dels pensaments e els plaers temporals, per ço que el cos pogués portar lo càrrec pus lleugerament. E l'ànima anà per aquelles carreres en companyia ab son amat.

346. Denant l'amic deïen un jorn mal de son amat, sens que l'amic no hi respòs ni escusà son amat. E és questió, qual és pus encolpat: o els hòmens qui blasmaven l'amat, o l'amic qui callava e no escusava son amat.

347. Contemplant l'amic son amat, s'assubtilava en son enteniment, e enamorava's en sa volentat. E és questió, per qual dels dos assubtilava pus forment sa remembrança a remembrar son amat.

348. Ab frevor e temor anava l'amic en son viatge honrar son amat: frevor lo porta-

va, temor lo conservava. Dementre que l'amic enaixí anava, trobà sospirs e plors qui li aportaven saluts de son amat. E és questió per qual de tots quatre fo mills assolaçat l'amic en son amat.

349. Esguardava l'amic si mateix per ço que fos mirall on veés son amat, e esguardava son amat per ço que li fos mirall on hagués coneixença de si mateix. E és questió, qual dels dos miralls era son enteniment pus acostat.

350. Teologia e Filosofia, Medicina e Dret encontraren l'amic, qui els demanà de noves si havien vist son amat. Teologia plorava, Filosofia dubtava, Medicina e Dret s'alegraven. E és questió què signifiquen cascú dels quatre significats a l'amic qui va cercar son amat.

351. Angoixós e plorós anava l'amic encercar son amat per vies sensuals e per carreres intel·lectuals. E és questió, en qual dels dos camins entrà primerament dementre cercava son amat, ni en qual l'amat se mostrà a l'amic pus declaradament.

352. Al dia del judici dirà l'amat que hom triï a una part ço que en aquest món li ha donat; e a altra part sia triat ço que hom

ha donat al món, per ço que sia vist con coralment és estat amat, ni qual dels dos dons és pus noble e de major cantitat.

353. Amava la volentat de l'amic si mateixa, e l'enteniment demanà-li si era pus semblant a son amat en amar si mateixa o en amar son amat, con sia cosa que son amat sia pus amant si mateix que nulla altra cosa. E per açò és questió, segons qual responsió la volentat poc respondre a l'enteniment pus verteraderament.

354. — Digues, foll, ¿qual és la major e la pus noble amor que sia en creatura? —. Respòs: — Aquella qui és una ab lo creador —. — Per què? —. — Per ço cor lo creador no ha en què pusca fer pus noble creatura. —

355. Estava l'amic, un dia, en oració, e sentí que sos ulls no ploraven; e per ço que pogués plorar, tramès sa cogitació cogitar en diners, fembres, fills, viandes, vanaglòria; e atrobà en son enteniment que més gents han a servidors cascunes de les coses damunt dites, que no ha son amat. E per açò foren sos ulls en plors, e sa ànima en tristícia e en dolor.

356. Anava l'amic consirós en son amat, e atrobà en la via grans gents e grans compa.

nyes qui li demanaven de noves; e l'amic, per ço cor atrobava plaer en son amat, no respòs a ço que li demanaven, e dix que per ço que no es llunyàs de son amat no volia respondre a llurs paraules.

357. Era l'amic dintre e defora cobert d'amor, e anava cercar son amat. Deïa-li amor: — On vas, amador? —. Respòs: — Vaig a mon amat per ço que tu sies major. —

358. — Digues, foll, què és religió? —. Respòs: — Nedeetat de pensa e desirar morir per honrar mon amat, e renunciar al món per ço que no haja embargament a contemplar-lo e a dir veritat de sos honraments. —

359. — Digues, foll, ¿què són treballs, plants, sospirs, plors, tribulacions, perills, en amic? —. Respòs: — Plaer d'amat —. — Per què? —. — Per ço que en sia més amat, e l'amic més guardonat. —

360. Demanaren a l'amic, amor en qual era major: o en l'amic qui vivia, o en l'amic qui moria. Respòs que en l'amic qui moria. — Per què? —. — Per ço cor no pot ésser major en amic qui mor per amor, e pot-ho ésser en amic qui viu per amor. —

361. Encontraren-se dos amics. La un

mostrava son amat, e l'altre l'entenia. E era questió, qual d'amdós era pus prop a son amat. E per la solució, l'amic havia coneixença de la demostració de trinitat.

362. — Digues, foll, ¿per què parles tan subtilment? —. Respòs: — Per ço que sia ocasió a exalçar enteniment e les noblees de mon amat, e perquè per més hòmens sia honrat, amat e servit. —

363. Embriagava's l'amic de vi, qui membrava, entenia e amava l'amat. Aquell vi amarava l'amat ab sos plors e ab les llàgremes de son amic.

364. Amor escalfava e aflamava l'amic en membrança de son amat. E l'amat lo refredava ab llàgremes e plors, e ab oblidament dels delits d'aquest món, e ab renunciament dels vans honraments. E creixien les amors con l'amic membrava per qui sostenia llangors, tribulacions, ni los hòmens mundans per qui sostenien treballs, persecucions.

365. — Digues, foll, ¿què és aquest món? —. Respòs: — Presó dels amadors, servidors de mon amat —. — ¿E qui els met en presó? —. Respòs: — Consciència, amor, temor, renunciament, contricció, companyia d'àvol

gent; e és treball sens guardó, on és puniment. —

Cor Blanquerna havia a tractar del *Llibre de la Art de contemplació*, per açò volc finir lo *Llibre de l'amic e l'amat*, lo qual és acabat a glòria e a llausor de nostre Senyor Déus.

LLIBRE D'AVE MARIA

En qual manera l'abat Blanquerna fé lo «Llibre de Ave Maria»

Blanquerna fo abat d'una abadia molt honrada on havia gran multitud de monges, e qui havia grans rendes. Tots jorns cogitava Blanquerna com pogués honrar Nostra Dona per alcuna novella manera. Un jorn consirà Blanquerna en la honor de Nostra Dona, e per divinal virtut venc-li en volentat que en lo monestir edificàs una cambra apartada on estegués un monge qui en aquella casa saludàs tots jorns Nostra Dona, e en aquella casa menjàs e jagués, e que no seguís covent, e fos franc en totes aquelles coses on mills pogués saludar e contemplar Nostra Dona. L'abat Blanquerna féu edificar aquella casa, e mès-li aquest nom: «Ave Maria».

En lo capítol fo l'abat, ab tot lo covent, e dix aquestes paraules: — Tot lo major honrament que creatura haja pogut reebre de son creador, fo fet en lo ventre de Nostra Dona con lo Fill de Déu hi pres natura humana; e per açò covè que nostre orde, qui ha fet cap de Nostra Dona, honre a tot son poder a

Nostra Dona. E per açò, ¿qual de vosaltres vol saludar Nostra Dona tots jorns, e estar en la cambra qui ha nom «Ave Maria»? —. Molts foren los monges qui hagren volentat de estar en la casa, de haver aquell ofici; mas l'abat dix que lo monge qui hauria aquell ofici covenia ésser gran clergue en diverses ciències, per ço que per elles sabés elevar son enteniment a contemplar e a saludar Nostra Dona; e aquell monge covenia ésser devot e home de santa vida. A per açò fo elet entre els altres aquell monge qui havia mills les condicions damunt dites.

Aquell monge fo en la «Ave Maria», en la qual hac sos llibres e sa cel·la, e la imatge de Nostra Dona. Un frare llec li aportava tots jorns ració del covent. Aquell monge cantava missa en la esgleia, e anava per tot lo monestir e parlava ab qui es volia, e havia molts d'altres privilegis.

Un jorn s'esdevenc que l'abat entrà en la cambra del monge, e volc saber en qual manera lo monge saludava Nostra Dona Santa Maria. Lo monge s'agenollà davant la image de Nostra Dona, e dix aquestes paraules e moltes d'altres, segons que havia acostumat:

— Ave, Maria! Saluda't lo teu servidor de part los àngels e els patriarques, e els profetes, e els màrtirs, e els confessors, e les vèrgens, e los vèrgens; e salut-te per tots los sants de glòria.

Ave, Maria! Saluts t'aport de tots los crestians, justs e pecadors. Los justs te saluden cor est digna de salutació e cor est esperança de llur salvació; los pecadors te saluden per ço cor te demanen perdó e han esperança que els teus ulls misericordiosos esguarden ton Fill, per ço que haja pietat e misericòrdia de llurs colpes membrant la greu passió que sostenc per donar salvació e per perdonar colpes e pecats.

Ave, Maria! Saluts t'aport dels sarraïns, jueus, grecs, mogols, tartres, búlgars, ongres de Ungària la menor, comans, nestorins, rossos, guinovins. Tots aquests e molts d'altres infeels te saluden per mi, qui són llur procudor. En la tua salutació los met per ço que lo teu Fll los vulla remembrar, e que tu acaptes ab ell con los trameta missatges qui els endrecen a conèixer e a amar tu e ton Fill, en tal manera que es pusquen salvar e en est món sàpien e vullen tu e ton Fill, de tot llur poder, servir e honrar.

Ave, Maria! Aquests infeels per qui jo et salut, han innorància de la tua salut e de l'honrament que Déus t'ha donat. Hòmens són: semblant natura e figura han del teu Fill qui tu tant ames e per qui tant est amada e honrada. En foc perdurable van per innorància. La glòria perdurable de ton Fill perden, car no és qui els preïc ni qui els demostre veritat de la santa fe catòlica. Boques han ab què

et sabrien lloar, si et coneixien; cor han ab què et porien servir, peus han ab què porien anar per les tues carreres. Tu est digne que per totes gents, e que en totes terres, fosses coneguda, servida, amada, lloada. Saluden-te. Ajuda, e gràcia e benedicció te demanen per mi.

Ave, Maria! A plorar me covó, e a fer penitència, e a sostenir me covó aspra vida; e a lloar, amar, conèixer, servir me covó tu, per ço que mes saluts te sien pus agradables. —

Plorava lo monge molt forment, dementre saludava Nostra Dona. Plorava Blanquerna per la gran devoció del monge e per la devota salutació que faïa a Nostra Dona. La dolçor ni la virtut qui eren en l'abat e en lo monge dementre ploraven e Nostra Dona saludaven, ¿qui la us poria recontar?

-- Amable fill —dix l'abat —, saluda Nostra Dona, qui és salut e benedicció nostra. En lo sua salut són salvats aquells qui sens la sua salut foren damnats. En nostra mare, Na Eva, fo nostra damnació, e en Nostra Dona és nostra salvació. Maria és llum e resplandor inluminat e inluminant. *Ave* és ésser sens mal e sens defalliment. Saludem e amem! Dona havem per la qual virtuts haurem e vicis vençrem. Remembra, fill, com molts són aquells qui Nostra Dona saluden, ni com benauirats són aquells qui són amats, remembrats per Nostra Dona, qui ha tan noble remembrament

e tan piadosa volentat. Veges lo cel com és gran, ni con és bellament il·luminat per lo sol, e la lluna e les estel·les. Mar, terra, hòmens, aucells, bèsties, peixs, plantes, herbes, e totes coses vivents, e tot quant és, és a servii de Nostra Dona, e tot és de son Fill, qui ho ha creat. Saluda e plora, car d'aital salutació s'agrada Nostra Dona. Saluda remembrant Nostra Dona, qui no cessa d'amar, remembrar, ajudar a tots aquells qui la saluden ab exalçat enteniment e ab afectuosa volentat. Fill, cerca tots los poders de ta ànima e veges si els mets tots en saludar Nostra Dona. —

Dementre que l'abat esforçava e enagava aitant con podia lo monge de «Ave Maria», lo monge dix a l'abat aquestes paraules: — Vençut és mon poder, exalçat és l'honrament de Nostra Dona. No pusc més amar, ni considerar a ensús. Çajús me cové estar en mos defalliments. Si fer se podia, pus forment volria plorar e amar, e membrar en saludar la regina del cel e de tota la terra e la mar. Consolat, alegrat me té Nostra Dona, totes les vegades que la salut. La sua salutació és ma companyia e mon conhort e confort. —

A gran meravella hac gran plaer l'abat, del monge d'«Ave Maria», con tan bé sabia saludar e contemplar Nostra Dona; e moltes vegades la setmana venia saludar Nostra Dona ab lo monge, per honrar Nostra Dona, e per ço que ajudàs a plorar la un a l'altre, e

que a contemplar Nostra Dona la un per l'altre pus forment sa ànima pogués exalçar. Tan fo home de bona vida lo monge d'«Ave Maria», que molts monges havia en aquell monestir qui en servien pus ordenadament Nostra Dona, e com havien temptacions o despagament de nulles coses, se'n venien al monge per ço que fossen per ses paraules consolats e adoctrinats en servir Nostra Dona.

Gratia plena

En un temps s'esdevenc que fo gran carestia de blat en la terra, per defalliment de pluja. Molt fo gran la almoina que l'abat faïa a tots los pobres qui venien al monestir. Llongament durà l'almoina que hom faïa en aquell monestir; e per la fama que fo en la terra, e cor en aquell monestir faïa hom almoina de pa e de liegum a tots aquells qui hi venien, multiplicaren molt forment los pobres qui hi venien pendre almoina.

Un jorn s'esdevenc que lo cellerer entrà en los graners qui eren en lo monestir, e anà per les granges, e atrobà que aquella almoina que l'abat faïa no podia llongament durar, ni lo covent no havia blat a despesa, tro al novell. Molt fo despagat lo cellerer, e dix a l'abat que cessàs l'almoina, cor del blat havia tan poc atrobat en les granges e en los gra-

ners, que en breu de temps falliria al covent.

Gran despagament hac l'abat de ço que el cellerer li havia dit, e anà a les granges e als graners per saber veritat, si el blat era en tan poca quantitat con lo cellerer deïa.

Dementre que l'abat e lo cellerer se'n tornaven al monestir, l'abat passà per una granja d'on era granger un frare llec qui sobre totes coses amava e honrava Nostra Dona Santa Maria. En tota aquella granja no havia mas una cija de blat. Molt desplac a l'abat con tan poc blat havia, e hac gran dolor con hac a cessar la almoina, per la qual dolor sa ànima fo en tristícia e sos ulls foren en plor. Lo frare granger demanà a l'abat per què plorava. — Bell fill — dix l'abat —, a plorar me cové la mort dels pobres qui morran si cessa l'almoina qui és acostumada al monestir, la qual covenrà a cessar per defalliment de blat — — Sènyer — dix lo granger —, a honor de Nostra Dona donats e fets almoina, cor jo us bastaré de blat per tot aquest any. E en açò no dubtets, e met-vos-en fermança Nostra Dona, qui és plena de gràcia —. L'abat respòs: — Tan és covinent e bastant la fermança, que colpables seríem si la refusàvem ni si l'almoina cessàvem. —

L'abat se'n retornà al monestir molt alegrement, e manà donar tots jorns almoina, segons que havia acostumat. Tan llongament e a tantes persones donà almoina, que tot lo

blat dels graners e de les granges fo despès, exceptat lo blat de la cija qui era en la granja on lo granger havia mesa fermança Nostra Dona. L'abat tramès missatge al granger, que el bastàs del blat, segons que havia promès. Lo granger obrí la cija e tramès al monestir la meitat del blat qui era en la cija. A l'altra vegada, lo granger obrí la cija, e atrobà-la mija, enaixí con la havia lleixada, e tramès tot lo blat a l'abat. Con lo granger hac tancada la cija e les bèsties qui portaren lo blat foren partides de la granja, lo granger dix ave-maries, segons que havia acostumat. Dementre que ell dix *Gratia plena,* ell se meravellà con havia lleixada buida de blat la cija, ni con Santa Maria no la tenia plena, per ço cor ell la havia mesa fermança a l'abat.

Dementre que lo granger pensava enaixí, ell dubtà que Santa Maria fos plena de gràcia; cor vijares li era que si Santa Maria fos plena de gràcia, que la cija degués ésser tota hora plena de blat. Altra vegada tramès l'abat al granger, que li trametés del blat, cor aquell que li havia tramès era tot despès. Lo granger se confià en Nostra Dona, e altra vegada obrí la cija, e atrobà-la plena de blat. E lo granger remembrà con Nostra Dona era plena de gràcia.

Tot aquell any atrobà lo granger plena la cija totes vegades que la obria; e aquella cija bastà a tot lo covent e a tota l'almoina, tro al

blat novell. L'abat e els monges lloaren e beneïren Nostra Dona, qui els havia volguts remembrar a llurs necessitats.

A una festa s'esdevenc que el granger fo al monestir per tenir festa. L'abat li demanà con era esdevengut del blat, qui tot l'any llur havia bastat. Lo granger dix a l'abat cor, entre les altres paraules qui són en la ave-maria, havia gran devoció en «gratia plena», e per açò se confià en Nostra Dona, que tengués plena la cija de blat dementre que la carestia fos en la terra. Molt cogità l'abat en les paraules que el frare granger li hac dites de Nostra Dona, ni con havia devoció en «gratia plena», e per açò féu edificar en un lloc del monestir una cambra a la qual mès nom *Gratia plena;* e en aquella cambra volc que lo frare estegués tots los temps de sa vida adorant e contemplant Nostra Dona, plena de gràcia.

Molt era lo frare de *Gratia plena* home sant e devot, e de tot son poder adorava tots jorns Nostra Dona considerant en la gràcia de què era plena. E per vellea e per santa vida qui era en lo frare, se'n venien estar, alcunes hores, los monges ab lo frare, e escoltaven ses paraules devotes, les quals los edifica[ven] e els movi[en] a devoció e a caritat, e per les quals eren consolats e alegrats.

Tot aquell monestir era inluminat per aquell frare e per lo frare de «Ave Maria»; e moltes vegades se visitaven e es veïen lo mon-

ge de «Ave Maria» e el frare de *Gratia plena;* e lo monge parlava d'*Ave Maria*, e el frare de *Gratia plena*. Lo plaer ni la fraternal companyia d'ambdós, ¿qui la us poria recontar? Ni el bo exempli que donaven a tots los monges e a tots los frares, ¿qui el vos poria dir?

L'abat Blanquerna hac desig de plorar, e de contemplar Nostra Dona, cor los grans negocis temporals, los quals li convenia tractar per lo monestir, li havien molt fortment enclinat son pensament en aquestes coses terrenals. E per açò l'abat se n'anà un jorn al frare de *Gratia plena*, tot sol, e volc saber segons qual manera contemplava Nostra Dona. Dementre que l'abat entrà en la cambra on estava lo frare, atrobà lo frare que estava agenollat davant la imatge de Nostra Dona, e, en plorant, deïa aquestes paraules:

— Plena est, Maria, de fill, qui és ton Fill, lo qual és compliment e ple de tot quan és. En tu plena, és ple lo remembrament e l'enteniment, e la volentat de la mia ànima. Tot lo món no pot complir ço que tu te plena. ¿E saps per què? Per ço cor tu pots ésser pus plena per ton Fill, que tot lo món, con sia cosa que tot lo món no sia tan bo con tu. Tu est plena de gràcia per ço que recobrem la gràcia que havíem perduda. En tu és plena nostra fe, esperança, caritat, justícia, *fortitudo*, temprança. Nos sóm plens cor tu est plena. Ple

és de gràcia qui tu remembra e ama. Qui per tu és remembrat, amat, no ha null defalliment.

Plena de gràcia! Plena fuist de Déu e d'home con l'àngel Gabriel t'hac saludada. Aquell Déu e home de qui tu est mare, és ple de bonea eternal, infinida, e de poder, saber, voler eternal, infinit. On, si el teu ple és eternal, infinit en bonea, granea, poder, saviea, volentat, lo teu ple no pot ésser buidat ni minvat, ni muntiplicat. On, cor tu gràcia plena sies, Maria, tan plena, la mia ànima umpli de caritat, ab què et pusca plenament amar e conèixer; e umpli los meus ulls de llàgremes e de plors per honrar los teus honraments e per plorar mos pecats e mes colpes. —

Segons aquestes paraules, e segons moltes d'altres, adorava e contemplava lo frare Nostra Dona, con l'abat lo venc visitar. Molt fo meravellat l'abat com d'home llec podien eixir aitals paraules tan subtils e tan devotes; mas pensà's que, per lo compliment de Nostra Dona, eren plenes ses paraules de ciència infusa e de devoció. — Bell fill, frare — dix l'abat —, Déus te sal, qui t'ha complit de la gràcia plena de Nostra Dona —. Lo frare respòs a l'abat: — Sènyer, si sabíets nulles coses per les quals pogués molt amar e honrar Nostra Dona, prec-vos que les me mostrets; cor plena és nostra Dona de gran gràcia e de vertut, e per açò hauria'm mester complida intel·li-

gència, ab la qual la pogués complidament conèixer, e que per la complida coneixença s'omplís ma volentat a molt amar e lloar *Gratia plena.* —

Con l'abat viu la gran replecció de caritat qui fo en la ànima del frare, e remembrà que en sa ànima no havia tanta de devoció con en lo frare, ell dix aquestes paraules: — Ah! ¿Per què fui abat e no fui frare ermità e que hagués tan gran devoció con ha aquest frare?—. L'abat Blanquerna s'agenollà al frare de *Gratia plena*, e pregà-lo que l'adoctrinàs e li ensenyàs con pogués retornar en la devoció en què ésser solia, la qual havia perduda per los negocis de la abadia. Plorà lo frare e plorà Blanquerna, e la un esguardava l'altre ab semblant amorós. La un no poc parlar a l'altre, cor amor los sobrava; mas cascú significava, per signes, a l'altre la imatge de Nostra Dona, e la passió de son Fill, e la dolor que sostenc dementre que son Fill hom turmentava e auceïa en la creu, en la qual penjava per ço que tuit lo veessen e l'escarnissen.

Molt ploraren e estegren amdós, ans que parlar se poguessen. Tant estec l'abat de genollons tro que el frare dix aquestes paraules: — Plena era de gràcia Nostra Dona con son Fill moria. Aquella gràcia significa la gràcia de la qual són plens los fills de Déu en est món con sostenen treballs e mort per honrar lo Fill de Nostra Dona, qui és, en glòria, *Gra-*

tia plena de Nostra Dona. Defalliment ha en lo món de *Gratia plena.* Doncs, plor l'abat Blanquerna les colpes d'aquells qui gràcia plena no lleixen estar en lo món. —

Plorà Blanquerna e dix aquestes paraules: —Plorar, conèixer, amar! ¿Hauríets tant de poder que a la Dona plena de gràcia feéssets remembrar lo defalliment en què sóm en esta present vida? ¿Volria's per vós enclinar a pregar son Fill con nos degués omplir de tanta gràcia que ens feés anar preïcar als infeels sa honor, ni con cobràs Santa Esgleia la terra santa que los sarraïns tenen, a deshonor de nosaltres, en la qual deshonor és significada desconeixença, defalliment de caritat, e membrança de la santa sang qui per nós s'escampà? —. —¿Es nulla cosa qui a aquesta vos pusca ajudar? —. — Frare — dix l'abat —, aidats-me a plorar e a pregar, e plorem tan forment e tan llongament tro que la regina que vós tan amats nos deja ajudar, e tanta de sa gràcia dó en aquest món que a honrar son Fill tot lo vulla ordenar. —

Ploraren l'abat e lo frare llongament, e aprés llurs plors agradablement se departiren. E l'abat Blanquerna sentí en sa ànima que la devoció en què ésser solia era tornada en son estament; e per açò se preposà l'abat que retornàs, sovinablement, plorar e contemplar Nostra Dona en la cambra de *Gratia plena.*

Dominus Tecum

Esdevenc-se, una vegada, que l'abat Blanquerna tenia capítol, e venc un granger en lo capítol dient que un pagès era entrat cavar en una vinya de la granja. Aquell pagès deïa que aquella vinya era sua, e menaçà forment al frare qui el volc gitar de la vinya. L'abat demanà de consell, als monges, d'aquell home que el granger recontava. Un monge ancià dix al senyor abat aquestes paraules: — Llong temps ha que és haüt contrast entre nós e el pagès, per aquella vinya; e molt de damnatge n'ha pres aquest monestir, del pagès; e gran infàmia ha dita de nós lo pagès per la terra. E per açò és cosa covinent que anem a la granja e que gitem lo pagès de la vinya, o que nos metam en guarda e en captinença de alcun cavaller qui per nós defena la vinya al pagès. —

Molt cogità l'abat en les paraules que el monge deïa, e en presència de tots dix aquestes paraules: — Descovinent cosa és que hom d'orde, per possessions se meta en perill de mort, ni que aucia null home; e contra justícia és que hom d'orde se lleix desheretar. E per açò, segons caritat, esperança, cové que en aital cas hom recorra a Déu e a virtuts, combatent vicis ab virtuts. Car ab aitals armes se

deu primerament tot hom combatre, e majorment home d'orde. —

Con l'abat hac dites aquestes paraules, ell cavalcà, e menà en sa companyia lo cellerer, e anà en aquell lloc on lo pagès cavava en la vinya. L'abat saludà lo pagès dient: *Dominus tecum!* Lo pagès no reté les saluts a l'abat, mas que cavava en la vinya e tenia ses armes entorn, si per ço que es pogués defendre. Totes les vegades que el pagès feria del càvec en la terra, l'abat deïa: *Dominus tecum!* Mas lo pagès no faïa semblant que oís l'abat, ni que el veés, mas que cavava en la vinya.

L'abat se meravellà fortment con lo pagès no li responia; e majorment se meravellà l'abat con la virtut de la salutació no profitava. Mas cogità l'abat que a davallar lo covenia, e que s'agenollàs al pagès e que el saludàs ab devoció e ab humilitat, per tal que en la salutació vengués virtut. L'abat davallà e agenollà's davant lo pagès; llevà sos ulls, e sa pensa e ses mans, e dix aquestes paraules:

— Regina del cel e de la terra! Déus fo en tu home e Déu. En glòria és lo Senyor en tu, com a Déu e a fill. En aquest món, nostre orde és teu, e és en ta mantinença. Per aquella virtut per la qual lo Senyor fo en tu, te prec que tu sies enfre nós e aquest home, con per tu reebam virtut per la qual siam servidors de la virtut que tu haguist per ço cor lo Senyor fo en tu. —

Lo cellerer reprès fortment l'abat dient que tot lo monestir era avilat en la honor que ell faïa al pagès. Mas l'abat respòs al cellerer dient que gran humilitat féu lo Fill de Déu, e volc ésser tot en la verge Santa Maria, home e Déu, e volc que en la creu fos turmentat, e ahontat e mort; e armes de monge són humilitat, caritat, paciència, oració.

Tan devotament, e tan humil, pregava l'abat e deïa: *Dominus tecum!*, que Déus posà tan gran virtut en les paraules que l'abat deïa e en la devoció que havia, que lo pagès hac consciència de la injúria que faïa a l'abadia; e per la consciència, hac contricció, caritat, justícia. E per açò lo pagès dix aquestes paraules: — Sènyer abat, ¿qual cosa és ocasió que mon coratge se sia mudat a contricció, caritat, justícia? ¿Ni qui ha gitada avarícia, ira, injúria, de mon coratge? —. L'abat respòs: — Per la volentat de Déu s'esdevenc que l'àngel Gabriel saludà Nostra Dona Santa Maria, e enfre les altres paraules, dix a Nostra Dona: *Dominus tecum!*; e per la virtut d'esta paraula, esperança m'ha donada confiança con *Dominus tecum* te dó virtut per la qual lo Senyor del cel e de la terra e de tot quant és, sia en tu e ab tu, per ço que les virtuts sien en ton coratge, per les quals vicis te sien desagradables. —

Con l'abat hac dites aquestes paraules, lo pagès dix que vençut e sobrat l'havia *Domi-*

nus tecum, e per açò volia ésser tots temps servidor de *Dominus tecum*; e pregà l'abat que li donàs vianda del monestir, per la qual pogués viure en vida ermitana, en un alt puig pres de l'abadia. L'abat atorgà al pagès ço que demanava, e féu-li cel·la en aquella alta muntanya on volia estar, per ço que contemplàs lo Senyor e Nostra Dona en *Dominus tecum*. L'abat mès nom a aquell lloc *Dominus tecum*, e volc edificar una capella en aquell ermitatge. Mas lo pagès no ho volc, per ço que per ocasió de romeries e de vigílies no hi venguessen alcunes persones qui embargassen sa devoció.

Con lo pagès fo en *Dominus tecum*, l'abat li donà regla e manera con per *Dominus tecum* contemplàs Déu e Nostra Dona, segons la forma d'estes paraules: — Lo Senyor dels àngels e de tot quant és, fé en Nostra Dona la mellor obra que creatura pusca reebre, cor Déus volc pendre en Nostra Dona natura humana. Pus noble obra Déus no pot fer en creatura. Senyor és Déus de natura en Nostra Dona e en totes coses on sia naturada natura. Mas pus fortment exalçà natura en Nostra Dona que en altra creatura, e per açò lo Senyor mills fo en Nostra Dona e ab Nostra Dona con l'àngel li dix *Dominus tecum*, que ab nulla creatura. E per açò devem tuit fer reverència e honor a *Dominus tecum*—. Per aquestes paraules e per moltes d'altres donà regla e doctrina l'a-

bat a l'ermità con contemplàs Déus e Nostra Dona ab *Dominus tecum.*

Llongament fo l'ermità en aquell lloc, en penitència e en aspra vida, contemplant Déu e Nostra Dona; e abundància de gran devoció exalçava son enteniment a major intel·ligència, per infusa ciència, que l'enteniment de molts monges qui han ciència *adquisita*, la qual per defalliment de devoció no pot haver coneixença de la divinal essència ni de sa operació. Tan era gran la devoció de l'ermità, que molts monges hi venien vivificar devoció e ciència, per la santa vida en què era e per les santes e altes paraules que deïa de *Dominus tecum.*

Benedicta tu in mulieribus

Costuma era de l'abat Blanquerna, que anava sovint visitar lo monge qui solia ésser abat, e lo bisbe qui estava en aquella granja on lo monge damunt dit estava. Un jorn s'esdevenc que l'abat passava per una gran selva, dementre anava a la granja on estava lo monge e el bisbe. En la via era una bella font dejús un bell arbre, a la ombra del qual estava un cavaller guarnit qui anava cercar ventura per amor de sa dona. Aquell cavaller havia llevat son elme de sa testa, per la gran calor; son cavall peixia de la herba fresca, pres

de la font. Lo cavaller cantava una novella cançó; en la qual blasmava los trobadors qui havien maldit d'amor e qui no havien lloada sobre totes dones aquella dona que el cavaller amava.

L'abat Blanquerna oí la cançó e entès les paraules, e venc en lo lloc on cantava lo cavaller. Davallà l'abat, e assec-se pres del cavaller, e dix aquestes paraules al cavaller: — Natura és d'amor que fa amar aquella cosa qui és a hom plaent e agradable. Semblant m'és que vós siats enamorat de alguna dona. Segons ço que la vostra cançó significa, aquella lloats sobre totes dones. Prec-vos que em digats, si fos una altra dona mellor e pus noble, e pus bella que la vostra, si la amàrets més que aquella que amats. —

Lo cavaller lleixà sà cançó e respòs a l'abat dient estes paraules: — Si fos ventura que altra dona fos pus noble e pus bella que aquella a la qual amor m'ha sotsmès, injuriosa cosa fóra amor si no em faés amar la millor sobre totes altres dones; e amador qui no ama la millor, ha defalliment d'amor; e amor fa defalliment contra la dona mellor, si no la fa amar pus forment, e per mellor amador, que nulla altra dona qui no sia de sa valor ni de sa ricor. —

Con lo cavaller hac dites aquestes paraules, l'abat féu al cavaller aquestes demandes: — Sènyer cavaller, prec-vos que em digats

per què portats armes —. Lo cavaller respòs: — Per ço que en pusca defendre mon cos contra aquells qui mi volran ofendre —. L'abat dix al cavaller si havia nulles armes ab què pogués defendre sa dona contra la dona que l'abat amava. Respòs lo cavaller: — Amor, e beutat, e valor m'ajuden a provar que ma dona sia mellor e digna de major llaor que nulla altra dona —. —Sènyer — dix l'abat —, per pus noble manera pot ésser lloada, e deu ésser lloada, ma dona que la vostra; per ço cor amor, beutat e valor hi són pus ajudables. E per açò és pus digna de llaor la mia dona que la vostra, e per açò són io pus noble amador, servidor, lloador de ma dona, que vós de la vostra. —

Molt desplac al cavaller ço que l'abat deïa; e dix que per força d'armes li faera atorgar que sa dona era mellor e pus bella que nulla altra dona. — Sènyer — dix l'abat —, coneixença e raó són armes esperituals per les quals hom venç malvestat e error. On, si us volets combatre ab mi ab aitals armes, e que vejam qual dona és mellor e pus bella e digna de major honor, no em fan temor vostres raons, ans me sent cor e força con faça a vós atorgar que la mia dona és mellor que la vostra. —

Gran contrast fo entre l'abat e el cavaller, qual dona era mellor. Amdós se covengren que cascú lloàs sa dona, per veer qual ne poria dir major llaor. L'abat volc que lo cavaller

lloàs primerament la dona que amava. Lo cavaller lloà sa dona dient estes paraules: — Tan és ma dona, bella e gençor, que amor m'ha fets vençre e sobrar molts cavallers; e per ma dona a honrar me só mès moltes vegades en perill de mort, e per ella he sostenguda molta fam e set, cald e fred, e treballs molts n'he haüts en ma persona per ella a servir. On, con totes estes coses sien majors e de major treball que ço que vós fets per vostra dona, per açò, En monge — dix lo cavaller —, és significança que si vostra dona fos mellor e pus bella que la mia, vós faérets e hàgrets fetes majors coses, e major afany hàgrets sostengut, per lloar e servir vostra dona, que aquelles coses que jo he fetes e sostengudes per lloar la mia —. Moltes d'altres paraules, qui serien llongues a recontar, dix lo cavaller a l'abat, lloant sa dona.

— Sènyer cavaller — dix l'abat —, moltes llaors vos poria recontar, per veritat, de ma dona; mas, cor una llaor tan solament no abasta a lloar ma dona e a provar que ella és mellor e pus bella que la vostra, per açò contra vostres llaors no la vull lloar mas d'aquesta llaor tan solament, ço és a saber: *Benedicta tu in mulieribus.* —

Lo cavaller volc que l'abat li esponés la llaor damunt dita, e l'abat li espòs la paraula que l'àngel Gabriel dix a Nostra Dona, per estes paraules: — Volentat fo del Fill de Déu

que volc eléger Nostra Dona Santa Maria sobre totes altres fembres, e volc fer a aquella major gràcia que no és tota la gràcia qui és en totes les altres fembres. Cor Déus prés de la Verge Santa Maria carn humana, con s'encarnà en ella, e con ella concebé, per gràcia del Sant Esperit, en son ventre, estant verge, Déus e home. Aquesta dona és mare de Déu e d'home. Lo Déu de qui és mare és mellor que totes les creatures; e el fill home de qui és mare és mellor que totes creatures, per ço cor és una persona ab lo Fill de Déu, qui és creador de totes creatures. Aquesta dona és ma dona e és cap de nostre orde. E aquesta llaor abasta a vençre tota altra llaor qui sia dita d'altra fembra. —

Molt considerà lo cavaller en la llaor que l'abat havia dita de Nostra Dona Santa Maria. E per lo llum de gràcia, e per los mèrits de l'abat, lo cavaller considerà en la vana e folla amor que havia en la dona que amava, ni con era, en aquella amor, en pecat mortal, ni con era en perill de damnació, e con sa dona no havia poder que el pogués defendre del foc infernal ni li pogués donar per guardó la glòria celestial, ni li pogués allongar vida.

Dementre que lo cavaller cogitava enaixí, sospirà e plorà, e dix aquestes paraules: — Tardada us sots, amor, a enamorar aquest colpable pecador de la dona mellor. Si io, amor, vos conegués e us amàs, servidor e sots-

mese fóra estat tots los jorns de ma vida de la dona mellor, de la qual és servidor aquest monge, qui a sa dona ha feta honor, en quant la fa a mi conèixer sobre totes fembres mellor. Si en vós, amor, havia pietat, ni perdó, ni do, ni paciència, caritat ni humilitat, poríetsme fer servidor de la dona mellor; ni la mort volries soferir, tro que moltes coses hagués fetes per amor —. Aquestes paraules e moltes d'altres deïa lo cavaller ab tan gran contricció, devoció, que l'abat n'era mogut a plors e a devoció.

— Sènyer En monge — dix lo cavaller —, ¿ [seria] possible cosa que la dona que vós amats volgués sofrir que io la amàs e que per ella a amar m'esforçàs a tots mos poders tots los jorns de ma vida, en batalles e en guerres on fos tots temps contra aquells qui li fan deshonor e qui neguen sa valor? —. L'abat dix al cavaller: — On pus és major la valor de la dona mellor, pus li és agradable home pecador qui es penet e es fa son servidor, amador. E per açò és digna de honor sobre totes altres dones. —

Molt hac gran goig lo cavaller e llongament plorà dient estes paraules: — No són lletrat, ni no sé los llenguatges con pogués per paraules donar llaor de Nostra Dona als infeels; mas per armes vull anar honrar la dona que Déus ha honrada sobre totes fembres. Novella manera vull pendre a honrar Nostra

Dona. Aquesta manera és que em vaja combatre en terra de sarraïns contra un cavaller qui no sia servidor de Nostra Dona. E con aquell hauré vençut, que en vença altre. —

Con lo cavaller hac dites aquestes paraules, ell pres comiat de l'abat. E l'abat li donà sa benedicció, e mès nom a aquella novella regla que el cavaller havia presa: *Benedicta tu in mulieribus.*

Per volentat de Déu s'esdevenc que lo cavaller servidor de *Benedicta tu* venc en una terra de un rei sarraí. Con fo en la terra, venc guarnit, en son cavall, al palau del rei, e dix que ab lo rei volia parlar. Volentat fo del rei que el cavaller entràs davant ell. Con lo cavaller fo davant lo rei, ell dix al rei aquestes paraules: — Servidor, amador són de una dona qui és mellor que totes fembres, e qui és mare de Déu e home per gràcia de Sant Esperit. On, qui nega aquesta honor a Nostra Dona, jo l'arremesc de batalla en vostra cort, per tal que li faça atorgar la honor qui covê ésser feta a Nostra Dona, Verge Santa Maria, de la qual só cavaller novellament. —

Lo rei sarraí dix al cavaller que ell no creïa que Nostra Dona fos Mare de Déu, mas bé creïa que fos dona santa e verge, mare de home profeta; e que d'açò no volia que lo cavaller se combatés, mas que per raons respònés al rei, qui negava a Nostra Dona la honor que el cavaller ne deïa. Lo cavaller respòs al

rei, e dix que la major honor que Nostra Dona ha és ésser mare de Déu, e que ell combatria a tot home qui aquella honor vedàs ésser dita de Nostra Dona. Mas cor ell no sabia de lletres e no sabia les Escriptures, per açò no volia respondre al rei per raons, mas que per força d'armes arremia tots los cavallers de sa cort, la un aprés l'altre.

Molt fo irat lo rei contra el cavaller qui arremia tota sa cort, e manà que hom lo feés morir a mala mort. Mas un cavaller sarraí dix al rei que, si el cavaller moria sens batalla, parria que defalliment de cavalleria fos en sa cort; e pregà lo rei que volgués que ell se combatés ab lo cavaller. Al rei e a tots los altres plac que fos la batalla dels dos cavallers. Con los cavallers foren en lo camp, lo cavaller crestià remembrà sa dona, e dix: — *Benedicta tu in mulieribus!* —, e féu davant sa faç la senyal de la creu; e brocà son cavall, e ferí lo cavaller. E per força d'armes vencé e aucís lo cavaller sarraí.

De gran ira fo escomogut lo rei, e sí es foren tots los altres. Lo rei manà que tants de cavallers se combatessen ab lo cavaller crestià, la un aprés l'altre, tro que vencessen lo cavaller crestià. Un altre cavaller entrà en lo camp, e tot aquell jorn se combateren amdós, sens que la un no poc vèncer l'altre. Aquella nit reposaren amdós los cavallers, e lo rei tenc justícia en la batalla, per ço que

no fos fama que per força de volentat lo cavaller crestià fos injuriat en la batalla.

Con venc l'endemà matí amdós los cavallers tornaren en lo camp per combatre. E con lo cavaller crestià volc ferir lo cavaller sarraí ab l'espasa, lo sarraí se reté per vençut e atorgà que Nostra Dona era digna de ésser lloada d'aquella llaor segons la qual lo crestià la lloava. En presència de tuit dix aquestes paraules; e dix que ell volia ésser de la regla e de l'orde de *Benedicta tu*, e que ell era aparellat de combatre ab altre cavaller sarraí qui a Nostra Dona negàs sa honor.

Molt gran ira hac lo rei, e manà que amdós los cavallers fossen preses e morts. Aquells foren màrtirs per Nostra Dona, qui los honrà en la glòria de son Fill per ço cor per ella a honrar havien pres martiri, e està aparellada de honrar tots aquells qui per semblant manera la vullen honrar.

Benedictus fructus ventris tui

Con l'abat fo vengut a la granja on estaven en contemplació lo bisbe e el monge, l'abat recontà l'aventura que li era esdevenguda, del cavaller que havia atrobat a la font, cantant d'amor; e recontà les paraules que el cavaller havia dites, e la regla a la qual se fo obligat.

Molt cogità lo bisbe en les paraules que hac recontades l'abat del cavaller, e remembrà les paraules qui són de la ave-maria aprés *Benedicta tu in mulieribus*. E con lo bisbe hac cogitat llongament, ell dix a l'abat aquestes paraules: — Beneesc lo divinal llum de pietat e de gràcia, qui ha inluminat est home pecador qui es sotsmet tots los jorns de sa vida a ésser servidor del benauirat fruit qui fo en lo ventre de Nostra Dona. Aquell fruit ador, e a lloar aquell me sotsmet ab tots los poders corporals de mon cos e ab tots los poders de la mia ànima. —

Lo bisbe, agradablement e ab gran devoció, pres comiat de l'abat e del monge al qual era estat companyó en honrar Nostra Dona, e anà-se'n a son bisbat. Los canonges, e tot lo capítol e tots los hòmens de la ciutat, hagren molt gran goig con hagren cobrat llur bisbe, lo qual cuidaven haver perdut.

Tots jorns cogitava lo bisbe con pogués atrobar alcuna manera per la qual molt pogués honrar lo fruit que Nostra Dona hac en son ventre per gràcia de Sant Esperit. Un jorn s'esdevenc que lo bisbe tenia séned; e preïcava als clergues, a los quals demanà de consell con pogués molt honrar lo fruit beneit de Nostra Dona. Ventura e cas fo que en aquell séned hac un clergue qui era de una illa sobre mar, la qual és apellada Mallorques; e recontà al bisbe, en presència de tots, que aquella

illa és de un noble rei savi, lo qual és apellat En Jacme, rei de Mallorques. Aquell rei és bé acostumat e ha devoció con per preïcació fos honrat Jesucrist entre els infeels, e per açò ha ordenat que tretze frares menors estudien en aràbic en un monestir apellat Miramar, apartat, assegut en lloc covinable. E ha'ls proveïts a llurs necessitats; e con sabran l'aràbic, que vagen honrar, per llicència de llur general, lo fruit de Nostra Dona, sostinents, per honrar aquell, fam, set, cald, fred, temors, turments e mort. E aquest establiment és fet per tots temps.

Molt plac al bisbe e a tots los altres aquell establiment, e molt fo lloada la devoció del rei e dels frares qui per Déu desiraven ésser màrtirs. Aprés pocs jorns lo bisbe ordenà e bastí lluny de tot poblat, en un lloc covinent, un monestir molt bell; e per volentat de l'apostoli e del capítol d'aquell bisbat, aquell monestir fo heretat con hi poguessen viure e estudiar tretze persones, e apendre diverses ciències e diverses llengües, per tal que la Santa Esgleia faés son deute en honrar lo fruit beneit de Nostra Dona.

Lo bisbe mès nom a aquell monestir «*Benedictus fructus*»; e renuncià al bisbat, e ab alcuns canonges e religioses, e hòmens llecs, mès-se en aquell monestir per honrar lo fruit de Nostra Dona, segons la regla e la manera

del monestir de Miramar, lo qual és en la illa de Mallorques.

Santa Maria, ora pro nobis

Lo monge qui solia ésser abat, hac gran enyorament del bisbe qui solia ésser en sa companyia. Lo monge remembrà en la avemaria aquestes paraules: *Sancta Maria, ora pro nobis*, e volc ésser tots temps preïcador d'aquella paraula, a honor de Nostra Dona.

Lo monge considerà que molts són los preïcadors qui preïquen la paraula de Déu en les viles e en les esgleies; mas als pastors qui van per les selves e les muntanyes, no són assignats preïcadors, e per açò lo monge dix a l'abat Blanquerna aquestes paraules: — Segons ma coneixença, fretura han de preïcadors les gents qui són e estant per les muntanyes e per les aforests, les quals no vénen a l'esgleia. E per açò deman regla e ofici con tots los jorns de ma vida sia preïcador dels pastors, als quals preïc: *Sancta Maria, ora pro nobis*. Cor los pastors han avinentea de cogitar e de pensar, per ço cor estan tots sols e no és qui els embarc a cogitar en ço que hom llur pot significar de l'honrament de Nostra Dona. E on la cogitació és major, més pot en ells multiplicar devoció e amor en amar Nostra Dona.

Molt plac a l'abat la devoció e la novella manera que el monge volia haver en honrar Nostra Dona, e anà-se'n al monestir per procurar e per fer establiment, ab volentat de tot lo capítol, que per tots temps fos en costuma que un monge d'aquell monestir fos preïcador dels pastors, e que aquell ofici hagués nom ofici de *Ora pro nobis*.

A tot lo convent plac aquell establiment; Lo monge qui solia ésser abat pres aquell ofici. Demanà regla e doctrina a l'abat con preïcàs als pastors: *Santa Maria*, *ora pro nobis*. E l'abat significà per estes paraules la regla e la doctrina que el monge demanava.

—Natural cosa és —dix l'abat— que enfre l'enteniment e la volentat és gran concordança, con l'enteniment entén ço que la volentat ama, e la volentat ama ço que l'enteniment entén; e per açò és sermó profitable, con hi són provades les raons provables per natura de l'enteniment. On, con los pastors sien gents pus adonables a entendre per raons que per auctoritats, per açò amaràn pus lleugerament los honraments de Nostra Dona, si los entenen per raons necessàries provables, que no farien si los havien a creure per auctoritats.

Con l'enteniment hac entesa una raó d'aquelles que preïca lo preïcador, l'enteniment la comana a la memòria, e entén la altra raó que lo preïcador preïca. E con lo sermó és

llong, o és de massa subtils raons, la memòria no pot retre tot ço que l'enteniment li comana; e per açò és innorància e defalliment de devoció en aquells qui oen los sermons. On, con açò sia enaixí, per açò és bona ordenança que hom faça breus sermons.

Volentat ha natura d'amar ço qui li és pus agradable. On, aitant con les raons són de mellor matèria, aitant més les deu hom finir en la fi, per ço que la volentat ne romanga desijosa, e per lo desig sia la devoció de les paraules, e per la devoció sia la obra. E per açò covè que en sermó hom diga, a la fi, les mellors paraules. —

Moltes coses dix l'abat qui eren mester a preïcar; e majorment bones obres e devotes paraules. Con l'abat hac mostrades les maneres damunt dites, e moltes d'altres, al monge de *Ora pro nobis*, per les quals maneres sabés preïcar, l'abat contemplà Nostra Dona denant lo monge, per tal que el monge ne prenés regla e doctrina a preïcar *Ora pro nobis*. E per açò l'abat dix aquestes paraules:

— Santa Maria! Ador e beneesc lo teu Fill gloriós, lo qual tu pregues per nosaltres, pecadors. Si tu est pus volenterosa de pregar per nosaltres, pecadors, que no som nós, no cal que et preguem que precs per nós. Mas cor nós no seríem dignes que fóssem enteses en tes oracions si no pregàvem tu e si no ens confiàvem en tes oracions, per açò som obli-

gats a pregar e a contemplar tu e los teus honraments, per ço que a tu façam reverència e honors e que tu remembres nós ab ton remembrament piadós, e que ens esguards ab tos ulls misericordiosos, en aquest temps tenebrós en lo qual som per defalliment de devoció, caritat, per lo qual defalliment oblidam la passió del teu Fill, en quant no remembram segons que deuríem, ni a honorar tu e ton Fill no fem ço que deuríem e que fer poríem; ni tu no cesses a pregar per nós de tots tos poders. On, con açò sia enaixí, doncs, tu, regina dels reis e de les regines, ajuda a nós con honràssem tu honrant ton Fill en aquells llocs on és menyspreat, desamat, descregut, blastomat per aquells hòmens, als quals lo teu Fill espera qui el vaja honrar, escusar de los defalliments que falsament li són atribuïts per aquells qui són en errors e qui van a foc perdurable.

Regina! Tantost com fuist plena de Sant Esperit e del Fill de Déu que concebist, fuist tenguda a pregar per nosaltres, pecadors; cor aitant con los teus honraments foren majors, d'aitant se covenc que es confiassen pus fortment en tu justs e pecadors; e on pus forment nos confiam en tu, pus te fa ta justícia ésser curosa de nostres llangors a sanar e de nostres colpes a perdonar.

Esguarda, regina, çajús e enfre nós, e veges quan home te prega e t'aora cantant, re-

membrant, adorant. ¿On és ta justícia, pietat caritat, nobilitat, si tu no pregues per nós? E si tu per nós pregues ton Fill gloriós, e si ton Fill no exoeix tos precs, ¿on és la amor que et solia haver con s'encarnà en tu, e con en la creu estant penjant, pres de la mort, li remembrà de tu con te comanà a sent Joan?

— Amable fill — dix l'abat al monge —, segons la manera que havets oïda anats preïcar e contemplar Nostra Dona als pastors, e estats enfre ells; e a alcunes festes de l'any retornats a nós. De Déu hajats gràcia e benedicció, e de Nostra Dona. A Déu e a Nostra Dona siats comanat. Humiliat vos sots per Nostra Dona honrar; exalçat serets si la fets remembrar, e pregar, e amar, car les sues oracions vos faran pujar a glòria qui no ha fi. —

Lo monge pres comiat de l'abat e de sos companyons, e anà-se'n en aquells llocs on estaven los pastors.

Anava lo monge de *Ora prọ nobis*, per munts e per plans e per boscatges, preïcant a los pastors los honraments de Nostra Dona, qui prega per justs e per pecadors. Esdevenc-se un jorn que lo monge venc en una gran vall, on havia gran re de bestiar. En aquella vall havia una cova, en la qual un pastor tenia amagada una fembra, la qual havia llevada a son marit e ab la qual pecava. Lo monge venc en aquella cova a aventura, en la qual

cova menjaven lo pastor e la fembra. Agradablement fo acollit e convidat lo monge per lo pastor e la fembra. — Sènyer — dix lo pastor —, nostra vianda és pa e aigua, e un poc de formatge e de ceba. Plàcia-us menjar de ço que Déus nos ha donat. —

Lo monge menjà ab lo pastor e bec de l'aigua segons que havia acostumat con menjava ab los altres pastors als quals preïcava. Dementre menjaven, lo pastor hac a anar a gitar les ovelles de un camp de blat on eren entrades, e lo monge romàs ab la fembra, a la qual demanà de son estament. E la fembra li recontà con era muller de un altre pastor, e con era ab aquell pastor en pecat, ni con se penedia del falliment que havia fet contra son marit; mas per paor no gosava tornar a son marit, ni el pastor ab qui era no la volia lleixar, per la gran amor que li havia.

Tornà lo pastor, e menjaren ensems; e con hagren menjat, lo monge senyà e beneí la taula, e dix aquestes paraules:

— Una vegada s'esdevenc que un pastor estava ab una fembra en pecat, en una alta muntanya. Aquella fembra pregava tots jorns Nostra Dona Santa Maria que la tragués de pecat. Una nit lo pastor dormia. Vijares li fo que ell veés Madona Santa Maria qui escrivia tots aquells per qui pregava son Fill, e escriví en aquell llibre lo nom de la fembra que el pastor tenia; e lo pastor pregà Santa Maria

que son nom escrivís en aquell llibre. Santa Maria respòs, e dix que, per ço cor ell no la pregava tots jorns, no era digne que son nom fos escrit en aquell llibre.

— Sènyer — dix lo pastor al monge —, ¿sabets vós si Nostra Dona volria pregar per mi, si jo tots jorns la pregava? —. Lo monge respòs, e dix que ell li entrava fermança que Nostra Dona pregaria per ell, ab què ell no faés nulla deshonor a son Fill, al qual fan deshonor tots aquells qui estan en pecat, e al qual fan honrament tots aquells qui ixen de pecat. —

Dementre que lo monge deïa aquestes paraules, lo pastor hac consciència del pecat en què era, e dix al monge aquestes paraules: — En pecat de luxúria són, e volria'n eixir per ço que lo Fill de Nostra Dona honràs e que per mi Nostra Dona pregàs. Mas cor aquesta fembra no hauria consell si io la lleixava ni ella a son marit no gosava tornar, per açò me cové en pecàt estar —. Lo monge dix a la fembra si ella se confiava tant en les oracions de Nostra Dona, que ab ell volgués anar a son marit. La fembra li respòs, e dix que ella tornaria a son marit e acusar s'hia de sos fallimentsper ço que son marit ne prengués venjança; e hauria esperança en Nostra Dona, que li ajudàs que la penetència de son marit li faria sostenir per raó de venjança.

Lo monge e la fembra se n'anaren a la ca-

sa del marit de qui la fembra era muller; e lo pastor, qui romàs, féu tots temps penetència e tots jorns pregava e adorava Nostra Dona. Dementre que lo monge e la fembra anaven, atrobaren a la ombra d'un arbre, dorment, lo pastor marit de la fembra, lo qual anava cercar sa muller, e anava armat per ço que auciés lo pastor qui sa muller se n'havia menada.

Lo monge e la fembra s'agenollaren davant lo pastor qui dormia, e lo monge dix aquestes paraules: — *Santa Maria, ora pro nobis!* Santa Maria! Complida és ta oració en aquesta fembra pecadora qui es penet de son pecat; cor si tu no pregasses per ella, no es penedira de son pecat. A complir te cové con lo pastor reeba gràcia de ton Fill, per la qual perdó a sa muller. A guardonar te cové la nostra esperança que havem posada en tu per ço que ens ajuts. —

Com lo monge hac dites aquestes paraules, la fembra, en plorant, ab gran contricció de cor, dix aquestes paraules: — Pecadora só, e colpable contra mon senyor e mon marit, lo qual pot usar de justícia en mi, o de perdó. De tot ço que ell ne faça són pagada. Si era cosa que mon marit me volgués perdonar, desijosa són de estar en vida ermitana, e de estar sola, e que faés penetència del falliment que he fet contra mon marit. Si em fer ni em turmenta, ni em met en presó, mon marit farà justícia. Ab paciència sostendré

mon treball; gràcies faré a la regina del cel; beneïré son Fill, qui volrà que io en est món port pena dels pecats per los quals són tan colpable —. Dementre que la fembra deïa aquestes paraules, ella deïa sovinablement: — *Sancta Maria, ora pro nobis!* —, car vijares li era que aquella paraula li ajudàs a ses necessitats.

Estant lo monge e la fembra a genollons davant lo pastor, qui dormia, lo pastor somniava que hom lo penjava per raó de un home que havia mort, e con la ànima sua devia eixir del cos, un demoni molt horrible a veer volia pendre la sua ànima, mas Nostra Dona retenia l'ànima en el cos per ço que el demoni no la prengués e pregava són Fill que al pastor degués perdonar la mort de l'home, lo qual havia mort a gran tort.

Con lo pastor hac fet aquest somni, ell oïa, en gràvit, les paraules que el monge e sa muller deïen. Lo pastor se despertà a aquelles paraules, e viu sa muller e lo monge, qui estaven davant ell de genollons e adoraven e pregaven, en plorant, Nostra Dona, dient les paraules damunt dites. Molt fortment se meravellà lo pastor, del monge e de sa muller; e per la virtut de les paraules que deïen, e per lo somni que havia fet, lo pastor fo mogut a perdonar e a plorar, e pregà e lloà, ensems ab ells, Nostra Dona.

Molt estegueren ensems en oració e en plor; e, aprés la oració, lo pastor dix aquestes

paraules: — Si luxúria mou lo cos a pecar, ¡quant més membrança de la passió de Crist e de la noblea de Nostra Dona deu moure la volentat a pietat, a perdonar! E qui es penet e es jutja, no el cal dues vegades punir. Si no perdó, a tort deman perdó. No tan solament perdó, ans daria tot ço que pogués donar a qui em demanava perdó. Si Nostra Dona demana per mi perdó, raó és que io perdó. —

La fembra s'agenollà davant son marit, e besà-li ses mans e sos peus. E son marit li perdonà e li dix que tornàs en son alberg, en lo qual fos en la pau en què llongament havia estat. — Sènyer — dix la fembra —, no són digna de ésser en vostra companyia. No tan solament vos cové perdonar, ans vos cové donar do per lo qual pusca estar sola e viure pobrement en vida ermitana, menjant de les herbes crues e faent penetència dels torts e dels falliments que he fets contra vós. —

Ordenament fo fet enfre tots tres que la bona fembra faés penetència en una cova qui era en una alta muntanya pres de una font, e que son marit li aportàs, alcunes vegades, alcuna pietança, d'on pogués sostenir son cos, e que d'aquí en avant no es coneguessen del carnal delit e cascú estegués en castedat. Molt era gran la devoció e la santa vida de cascú; e con son marit la anava veer, molt eren grans les benediccions, que la un deïa a

l'altre, e la doctrina que cascú deïa a l'altre, con poguessen honrar Déu e Nostra Dona.

En un prat, pres de una bella font, estaven gran re de pastors qui guardaven bestiar. Lo monge de *Ora pro nobis* venc en aquell prat e saludà els pastors; e dix que ell era preïcador de pastors, e pregà'ls que volguessen oir lo sermó que ell los volia dir. Lo monge preïcà los pastors ab exemplis, per tal que mills los endugués a devoció. Tant plaents sermons faïa lo monge als pastors, que tot dia cogitaven en ço que el monge los preïcava. E per ço que cogitaven, s'enamoraven de Déu a honrar, e de Nostra Dona a pregar.

Set jorns estec lo monge ab ells en aquell lloc. Al vuitè jorn pres comiat d'ells e anà preïcar a altres pastors qui estaven en altres partides. Los béns e les llaors per què Déus era honrat per aquells pastors que el monge preïcava, ¿qui els vos poria dir? Ni la bona fama que el monge havia per totes les terres, ¿qui la us poria recontar? Ni els pastors qui el venien oir, ¿qui els poria nombrar?

NOTES

Pàg. 21.—La descripció de l'ermitatge de Blanquerna correspon gairebé exactament al lloc de Miramar, en el vessant nord de la Serra de Mallorca, entre Valldemosa i Deià, on en 1275 fundà Ramon el primer col·legi de llengues orientals. Cfr. *Blanquerna*, cap. 65. 3

P. 21, r. 16.—Restaurada per l'arxiduc Lluís-Salvador d'Austria, aquesta església es conserva encara arran de l'edifici de Miramar.

P. 21, r. 28.—Des de Miramar no es veuen planes.

P. 22, r. 2.—El *Llibre de Contemplació* és l'obra cabdal de Ramon Llull, vasta enciclopèdia ascètica, escrita en aràbic i vertida al català pel mateix autor vers l'any 1272, en el període àlgid de sa fervor novicial.

P. 22, r. 14.—Una font qui brolla vora Miramar, és coneguda encara amb el nom de «Font del Beat Ramon».

P. 23, r. 8.—L'esglesieta o capella de Miramar conserva encara l'advocació de la Santíssima Trinitat.

P. 23, r. 16.—En un indret més enfilat al coster, hi ha l'anomenada «Cova del Beat Ramon», i més amunt encara, dins l'aspror de la muntanya, s'hi assenyala encara la «Cova del Beat Ramon vell».

P. 25, r. 10.—«Sufies», secta mahometana heterodoxa, caracteritzada per llur ascetisme exaltat.

P. 26, r. 3. —Cfr. *Blanquerna*, cap. 88, 4.

P. 26, r. 11. —L'*Art de Contemplació* forma la VI part del *Blanquerna*, però té caràcter netament didàctic i distint de la resta de l'obra: contrasta especialment amb el *Llibre d'amic e amat*. De fet és un nou tractadet casuïstícament afegit al *Blanquerna*.

P. 28, r. 31 i ss. —Sembla al·ludir a la concepció o projecte del *Llibre de Santa Maria*, que escrigué vers l'any 1290.

P. 31, v. 29, r. 19-23. —Aquest versicle és una bella síntesi dels dogmes del pecat original i de la Redempció de Jesucrist.

P. 33, v. 18-20. —Del *Càntic dels Càntics*, de Salomó.

P. 34, v. 45, r. 25-27. —¿Al·ludeix a la solitud i repòs de què gaudia quan escrivia el *Llibre d'amic e amat?*

P. 36, r. 1-2. —Més bé que passatge autobiogràfic, el creiem imaginatiu, preveient l'autor fets probables que després li esdevingueren.

P. 36, r. 8-11. —Confessió de no haver pecat a gratcient després de la conversió.

P. 39, v. 6-7. —Referència a Jerusalem i prova que Ramon havia estat a Terra Santa abans d'escriure l'obra.

P. 41. v. 77, r. 24 ss. —Imitació de Sant Pau.

P. 42, r. 10. —*ab quels guardes,* en tots els mss.

P. 44, r. 18. —Ramon escrigué un llibre *Dels cent noms de Déu*, a Roma, devers l'any 1285.

P. 47, r. 2. —«Esclau», imatge, figura, segell.

P. 48, r. 30 ss. —Alguns lul·listes han interpretat literalment el fet dels lleons.

P. 50, r. 26. —*Cuitava's*, ms. C.

P. 55, r. 15. —L'*Art* lul·liana, dita «major» o «general», i els «començaments» primers (*bonea, granea, duració, poder*, etc., fins a 16), que són fonament de l'*Art*. Alguns lul·listes interpreten aquests començaments pels tractadets que escrigué Ramon titulats *Començaments de Teologia*, *De filosofia*, *De dret* i *De medicina*.

P. 56, v. 147, r. 10-14. —Aquests fets admeten interpretació literal.

P. 57, r. 12. —L'amic és aquí la humanitat creient, de l'antiga llei.

P. 58, v. 156, r. 11 ss. —El P. Jaume Custurer, S. J. lul·lista fervent i eminent, i d'altres, han interpretat aquest versicle com una espècie de profecia de la fundació de la Companyia de Jesús.

P. 59. v. 162, r. 17 ss. —Es un viu llampec revelador, del temperament de Ramon i clau de sa prodigiosa activitat apostòlica.

P. 60, v. 166, r. 17 ss. —Sembla un fet d'interpretació literal, qui corroboraria el viatge que creiem feu Ramon (1278? - 1282?) abans d'escriure el *Blanquerna*.

P. 67, v. 197, r. 4 ss. —Síntesi poètica de tot el sistema lul·lià.

P. 68, v. 205, r. 25. —Si aquest versicle fou inspirat, com es pot sospitar, per un eclipsi de sol que s'esdevingués entre els anys 1275 i 1290, la seva data precisa i la determinació de l'àrea geogràfica potser podrien servir per a concretar el temps i lloc de la composició del *Llibre d'amic e amat*.

P. 77, r. 22. —A, *metjavalo;* B i C, *metjava*.

P. 79, v. 252, r. 11 ss. —Sembla al·lusió a fets reals.

P. 79, v. 254, r. 28 ss. —¿Visió profètica, o experiència de coses passades?

P. 81, v. 261, r. 8 ss. —Encarnació del Fill de Déu i desig de martiri de Ramon.

P. 84, v. 273, r. 4-5. —Fet autobiogràfic.

P. 85, r. 2-3. —Estament psicològic de Ramon.

P. 86, r. 13. —B, *ordinal;* A i B, *ordial.*

P. 86, r. 22. —El *Llibre del gentil e dels tres savis* fou escrit en aràbic i traduït al català pel mateix Ramon, simultàniament, sembla, amb el *Llibre de Contemplació* gairebé tot d'una després d'escrita l'*Art general*, de la qual és aplicació.

P. 87, r. 9-11. —La proposició aquí continguda fou una (la 28.ª) de les cent assenyalades com herètiques per Nicolau Eimeric.

P. 87, v. 291, r. 20-25. —El fet, si no és real, és bé de l'època.

P. 89 ss., v. 297-300. — L'estil conceptuós d'aquests versicles, una mica estrany a la manera habitual de Ramon, els féu suprimir a En Mateu Obrador, per sospitosos d'interpol·lació, com també els 305 i 307. Es troben, però, en els mss. quatrecentistes de Munic, París i Mallorca, i alguna mostra de tal estil trobareu en el *Llibre d'Ave Maria.*

P. 93, r. 12. —En tots els mss., *han major.*

P. 94. r. 1. —C, *a amar amat tos honraments;* A i B, *a amar tos honraments.*

P. 96, r. 14. —C, *natura son;* A i B, *natura de son.*

P. 97, v. 333, r. 17 i ss. —Sembla passatge autobiogràfic.

P. 100, v. 345, r. 8-9 i 348 r. 30 i ss.—¿Al·lusió al gran viatge de 1278-1282?

P. 111, r. 13-14.—«Comans», habitants de Comània, regió nord de la Mar Negra, qui avui té per centre Odessa; «rossos», de Ròssia (Rússia); «ginovins», georgians?

P. 114, r. 24.—«cellerer», reboster del monestir. L'edició de València li diu «bosser».

P. 117, r. 26-7.—Lliçó de l'ed. de València de 1521; en els mss., *edificava, movia.*

P. 126, r. 21-22.—Es refereix a l'abat anterior a Blanquerna, qui havia renunciat a l'ofici d'abat i feia vida retirada en una granja del monestir, juntament amb el bisbe a qui Blanquerna, temps enrera, havia reprès fortament per sa mundanitat i que després s'havia convertit (*Blanquerna*, cap. 58, 2 i 3, i cap. 60, 6 i 7).

P. 126, v. 2.—Jaume II de Mallorca, fill del Conqueridor.

P. 126, r. 13-14.—Poc pensava aleshores Ramon que alguns anys més tard seria afollada la fundació de Miramar. En el *Desconort*, escrit en 1295, ja es plany de la destrucció del monestir.

P. 131, r. 14.—En els mss., *si era possible.*

GLOSSARI

Figuren en aquest glossari la majoria de les paraules i accepcions que no s'ajusten, per la forma o pel significat, al català modern; les que ometen no poden oferir cap dificultat al lector.

Els mots que surten en més d'un passatge els citem una sola vegada, llevat de quan varien de significat.

A continuació de cada paraula o frase indiquem, per mitjà de dues xifres, la pàgina i ratlla en què es troba.

a, 32.6, per tal de; 117.3, en; 145.20, en mig de
abís, 36.31, abisme
acabaments, 64.13, perfeccions
acaptes ab, 111.17, aconsegueixes de
acorria, 90.18, socorria
acusants, 64.6, que acusen
adonables, 138.22, inclinades
adoncs, 48.11, aleshores
aficament, 22.31, recolliment
aforests, 137.21, boscúries
ahontat, 124.7, avergonyit
aïrar, 59.29, sentir ira
ajustat, 73.30, disposat
alcun, 122.21, algun
alt: en a., 41.24, en veu alta
altees, 36.29, altures
anaps, 87.21, plats
anar, 100.8, caminar per
anc, 23.23, mai
aora, 140.31, adora
apoderament, 93.12, poder, ensenyoriment
apostoli, 136.20, sant pare
arremesc, 132.21, escometé
asoliava's, 75.12, s'isolava
assec-se, 127.8, s'assegué
assolaces, 90.5, alegres
assubtilava, 100.24, tornava subtil
atorgà, 60.9, reconegué, concedí
auceïa, 120.22, matava.—*aucia*, 122.27, mati.—*auciés*, 144.7, matés.—*aucís*, 61.22, matà. —*auciure*, 36.2, matar.—
autoritats, 138.23, al·legacions, citacions
aventura (*a*), 141.31, casualment
avidava, 44.19, donava vida

avilat, 124.2, envilit

bastàs de, 116.5, abastes de, fornís
bec, 142.7, begué
benanança, 23.5, benestar
benauirança, 63.28, benaurança, benestar
benauirats, 112.29, benaurats
blastomat, 140.15, blasfemat, ultratjat
bonea, 119.6, bondat

caec, 32.25, caigué
camiament, 59.10, canvi
camiaria, 32.29, canviaria
captinença, 122.20, protecció
carreres, 27.2, camins, vies
cascú, 128,30, cadascú
celava, 62.21, amagava
cell, 31.22, aquell
cella, 23.25, aquella
cija, 115.11, citja
clamava, 48.20, planyia
cobeu a, 94.29, envejós per
cobràs, 121.12, recobrés
cogità, 122.23, pensà
cogitacions, 62.6, pensaments, reflexions
colgat, 23.3, allitat, ficat al llit
colp, 34.12, cop, tust
comdats, 63.3, comtats
complanyia's, 63.30, es quéixava
complesca, 92.7, acompleixi
con, 21.11, com; 119.5, quan
concebist, 140.22, conceberen
concordança, 29.28, concòrdia
conec, 61.4, conegué
consell, 143.20, ajuda
consirà, 109.14, considerà
consirers, 34.5, pensaments
consirós, 32.24, pensatiu
contrast, 128.28, discussió
contrastaren, 29.26, disputares
cor, 114.30, car
córregren, 29.22, corregueren
covenen (se), 70.1, s'acorden
covengren, 128.29, convingueren
covenrà, 115.18, caldrà
covinable, 136.7, adient
cuid, 73.28, preocupi

çajús, 113.19, açí baix

decorren de, 62.4, vessen
decórrer, 26.5-6, recórrer
defallira, 86.15, mancaria
defena, 29.5, defensi
dejús, 126.27, sota
delit, 146.28, plaer
demandes, 127.30, preguntes
dementre, 145.4, mentre
demostràs, 24.24, mostrés, ensenyés
departiment, 41.8, diferència, separació
depenyen, 58-19, fan passar per, fingeixen de
depús, 36.9, des de
descórrega, 27.3, corri
descovinent, 122.25, desavinent
desheretar, 122.28, desposseir
desirat, 59.15, desitjat

desirers, 63.4, desitjos
desmarxar, 60.18, disfressar
despagament, 114.6, enuig, descontentament
despens, 28.11, gastes
desplac, 128.17, desplagué
destruus, 28.10, destrueixes, fas malbé
dix, 60.11, digué
doble, 27.30, doblo
dubtava, 23.13, temia
durabletat. 39.27, duració

egualtat, 63.10, igualtat
eleger, 130.1, elegir
elet, 110.11, elegit
embargament, 55.3, obstacle, oposició
embargat, 36.30, dificultat, impedit
En, 129.11, senyor
enaixí, 116.9, tal com, així com
enagava, 113.14, incitava
embarbesclat, 50.15, ple de confusió
encercà, 46.11, cercà
encolpat, 100.20, culpable
encontré, 48.15, vaig trobar, encontrar
endugués, 147.11, induís
enfre, 51.13, entre
enjús, 27.3, avall
enllumenà, 51.13, il·luminà
ensús, 113.19, més, més endavant
ensús, 27.5, amunt
entén, 60.3, entenc
entès, 98.19, va entendre
entrament, 98.21, entrada
entresenya's, 44.22, es manifesta
entrò, 22.19, fins
enver, 92-93, devers
enversada, 85.29, oposada
és, 92.8, ets
esdevenc-se, 24.6, s'esdevingué
esguardament, 57.9, vista
esmortí's, 37.25, es desmaià
esponés, 129.28, exposés
espòs, 129.29, exposà
est, 118.20, ets; 145.2, aquest
estec, 120.25, estigué
estegren, 120.24, estigueren
estenc, 39.26, estengué
estes, 125.18, aquestes
estranyedat, 97-21, apartament, absència
exils, 77.10, exilis
exoeix, 141.4, escolta

faïa, 63.31, feia
faiçons, 45.23, semblants
falses, 87.15, falsos
falsies, 79.31, falsedats
falliments, 146.20, faltes, mancaments
falliria, 115.1, mancaria
fé, 125.19, va fer
fé'm, 31.15, fes-me
fení, 92.28, acabà
feniren, 30.30, acabaren
fer, 144.30, fereix, pega
fermança: *li entrava f.*, 143.8, li donava paraula
frevor, 100.30, fervor

fui, 120.9, vaig ésser, he estat
fuist, 119.4, fóres

gabarà, 27.6, gloriejarà
galiador, 57-22, enganyador
gamfanó, 46.29, senyera
gençor, 129.3, gentil
gonella, 31.20, peça d'indumentària. Ací té el significat de «si» (esp. «seno»)
granea, 91.3, grandesa
grats, 28.28, satisfaccions, plaers
gràvit (en) 145.19, inconscientment, tot dormint
guardava, 21.28, mirava
guardonat, 27.24, premiat
guardons, 52.14, recompenses
guarnit, 126.28, armat

hac, 37.29, tingué
hagra, 65.21, hauria
haguist, 123.30, hagueres, tingueres
han, 89.30, tenen
has nom, 45.31, et dius
haüts, 129.8, tinguts
he, 52.3, tinc
heretat, 136.22, dotat, enriquit

innorables, 94.23, ignorants
ivaçosa, 33.5, ràpida
ivaçosament, 70.11-2, ràpidament
iximent, 98.21, sortida

jurcava, 50-26, s'exposava, cuitava

llangueix, 80.20, decandeix, sofreix
llausor, 105.8, lloança
llavava, 22.18, rentava
lleixar, 142.18, deixar
llevada, 141.29, presa
llevava, 64.9, aixecava
llongament, 29.27, llargament
llugorosa, 40.7, resplendent
llur, 117.6, els

malalte, 30.12, malalt
malanança, 37.21, malaurança
maldit, 127.3 dit mal, parlat malament
maltrets, 88.7, desgràcies
malvestat, 128.22, dolenteria
manera. 24.31, mesura
mantinença, 123.26, advocació, protecció
marriment, 97-22, melangia, desconhort
martire, 95.14, martiri
membrar, 29.17, recordar
membré, 96.7, vaig recordar
mès, 51.14, posà
mi, 128.3, em
mija, 116.8, a la meitat, mig plena
mills, 110. 12, millor
miracle, 36.23, meravella
monge, 109.18, monjo
morira's, 60.31, es moriria
morran, 114.17, moriran
muira, 27.7, mori
muntipliquist, 48.12, multiplicares

nasquist, 45.29, nasqueres
nédea, 40.6, neta
nedeetat, 103.13, netedat
negú, 59.10, ningú
nodrir, 57.15, acostumar
nombrar, 147.25, enumerar, comptar
novellament, 132.24, fa poc. suara
nuedat, 98.29, nuditat
null, 23.20, cap
null temps, 36.12, mai

ondes, 33. 8, ones
oen, 139.4, escolten
oeixen, escolten
oig, 52.2, oeixo

paor, 142.17, por
partissen, 53.2, separessin
parria, 133.13, semblaria
passatge, 55.3, pas
peixia, 30.13, alimentava
pèlag, 90.17, mar, extensió d'aigua
penet, 144.13, penedeix
pensava'n, 30.12, en prenia cura
pensiu, 64.28, capficat
perdiments, 56.2, pèrdues
perdó, 146.7, perdono; 146.10, perdoni
pietança, 146.26, pitança, aliment
planga, 56.25, planyi
plants, 56.26, planys
poc, 133.29. pogué
poques, 91.3, petites
port, 145.3, porti
portest, 93.24, portares
pres, 125.5, prop
punir, 146.5, castigar
pus, 21.12, més
pus que, 61.8, ja que
pusca, 128.2, pugui
quaix, 63.23, gairebé

qual, 32.30, quin
quals que coses, 41.29, qualsevol cosa que

re (gran), 141.27, multitud
remembra, 112.28, recorda, tingues present
remembré, 96.6, vaig recordar
rescluses, 24.8, reclusos
rescrisc, 42.24, respongué per escrit
responsió, 84.1, resposta
revengut, 21.30, refet, reposat
ricor, 127.28, riquesa, vàlua

sabera, 28.3, sabria
sal, 119.25, salvi, guardi
sàpies, 55.20, sàpigues
saviea, 119.9, sabiduria
seguira, 82.23, seguiria
sèned, 135.25, sínode
sènyer, 142.3, senyor
servii, 94.31, servei
sobrava, 120.18, vencia, dominava
sobrecogitacions, 55.8, preocupacions, inquietuds
sofirent, 32.5, pacient
soliditat, 34.25, solitud

són, 111.15, sóc
sostenc, 84.15, sostingué
sotsmese, 130.31, sotmès
sovinablement, 121,29, sovint

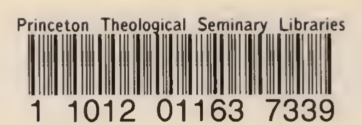
torcava, 62.18, eixugava
tort, 145.17, culpa
tranuitaren, 96.30, caminaren durant la nit
tro, 133.26, fins
tuit, 120.23, tots

ujava, 72.31, cansava

vedàs, 133.3, prohibís
vellea, 117.23, vellesa
venits, 62.5, veniu
vest, 56.17, vesteix
vijares, 116.20, semblant
viu, 52.2, visc
volc, 125.11, volgué
volgra, 66.28, hauria volgut
volguist, 93.23, volgueres
volries, 131.8, voldrien

INDEX

16419TA 253
11-19-98 32180 FS
ICI INFORMATION CONSERVATION, INC

Princeton Theological Seminary Libraries
1 1012 01163 7339